

NOTULEN VAN GETUIGENIS.

GEKOZEN COMITE OMTRENT DEN JAMESON INVAL.

Dinsdag, 2 Juni, 1896.

TEGENWOORDIG

De PROCUREUR-GENERAAL (Voorzitter,)

De heer Merriman,		De heer Schreiner,
„ Fuller,		„ Du Toit.
„ Jones,		

De heer John Alfred Stevens Ondervraagd.

1. *Voorzitter.*] Wat was uwe positie in verband met de Britsch Zuid Afrika Compagnie voorleden jaar en wat is zij thans?—Ik ben ageerend secretaris.

2. En waart gij dat voorleden jaar?—Ja, gedurende het midden van voorleden jaar, maar niet in December.

3. Wie was secretaris in December?—De secretaris zelf was hier.

4. Wie was de secretaris?—Dr. F. Rutherford Harris.

5. Wie was Bestierend Directeur voorleden jaar?—De heer Cecil John Rhodes.

6. Gij zijt gedagvaard zekere documenten voor dit Comité te leggen. Volgens die dagvaarding en volgens de wet zijt gij verplicht elk document in uw bezit of in uwe macht voorteleggen. Hebt gij die documenten hier?—Neen, ik wil opheldering geven. Daar ik ageerend secretaris ben en dus zonder instructies, verzoek ik eerbiedig dat mij tijd gegeven wordt om aan mijn bestuur hieromtrent te schrijven. Ik kreeg de dagvaarding eerst gisteren en heb terstond een kabelgram gezonden. Ik verzoek dat mij tijd gegeven wordt tot dat het antwoord komt.

De heer
J. A. Stevens.
2 Juni, 1896.

7. Geloofst gij dat gij niet genoeg macht hebt om documenten in het kantoor van de Britsch Zuid Afrika Compagnie te produceeren?—Ik heb haar niet zonder instructies van het Bestuur.

8. *De heer Schreiner.*] Hebt gij de documenten in uwe dagvaarding genoemd en twijfelt gij of gij recht hebt ze te produceeren zonder eerst van uwe Compagnie gehoord te hebben?—Ja, zonder van mijne Compagnie gehoord te hebben.

9 Wanneer verwacht gij van uwe Compagnie te hooren?—Kinnen een of twee dagen; gij moet een dag geven voor het antwoord.

[De heer Stevens werd verzocht het vertrek te verlaten. Toen hij weer binnen kwam, zeide de Vootzitter aan hem dat zijne ondervraging omtrent de genoemde documenten tot Vrijdag uitgesteld was, wanneer hij ze in elk geval moest produceeren, maar over andere zaken zou hij terstond ondervraagd worden.]

10. *De heer Merriman.*] Gij waart ageerend secretaris in Oct. Nov. en een gedeelte van Dec. ?—Ja.

11. Gij weet dat geld getrokken werd door Kolonel Rhodes op de Britsch Zuid Afrika Compagnie in dien tijd?—Ja, maar ik weet niet hoeveel.

12. Ik zal u de cijfers noemen. Op 24 Oct. £1000, 5 Nov. £500, 7 Nov. £10,000, 19 Nov. £5,000, 30 Nov. £1,000, 10 Dec. £1,000, 19 Dec. £7,000, 31 Dec. £3,000, 27 Dec. £1,000, of £41,000 tezamen. Deze drafts werden gehonoreerd door de Britsch Zuid Afrika Compagnie?—Neen, zij zouden gehonoreerd worden voor rekening van Kcl. Rhodes als hij ze getrokken had en hij zou ermee gedebiteerd worden.

13. *De heer Schreiner.*] Maar zij waren allen getrokken op de Britsch Zuid Afrika Compagnie en sommigen waren gemerkt op de Nieuwe Concessie Rekening?—Kol. Rhodes zou ermee gedebiteerd worden.

14. *De heer Merriman.*] Welke betrekking hebt gij in dien tijd bekleed in de Britsch Zuid Afrika Compagnie?—Ageerend Secretaris.

15. Hebt gij iemand toegelaten op de B. Z. A. Compagnie te trekken?—Neen, tenzij hij daar fondsen had. Hij zou de fondsen moeten verschaffen.

16. En heeft Kol. Rhodes fondsen verschaft?—Ik veronderstel dat hij dat gedaan heeft.

17. Wilt gij ter informatie van het comité uitvinden hoe Kol. Rhodes deze fondsen heeft verschaft?—[Geen antwoord.]

18. Zijn deze sommen door uwe rekeningen gepasseerd?—Zij zullen door de rekening van Kol. Rhodes gepasseerd zijn.

19. Heeft Kol. Rhodes eene rekening met de B. Z. A. Compagnie?—Ja, maar hij zou de fondsen moeten verschaffen om zijne drafts te voldoen.

20. In welke capaciteit heeft hij een rekening?—Als Kol. Rhodes.

21. Ageert gij dan als bankiers?—Neen.

22. Hoe heeft hij dan eene rekening met u?—Hij was vreeger Ageerend Administrateur van de Compagnie.

23. Maar hij was te Johannesburg toen hij op deze rekening trok als Kol. Rhodes?—Hoe kwamen deze transacties dan in uwe boeken?—Als met Kol. Rhodes.

24. *De heer Schreiner.*] Gij zegt dat de sommen persoonlijk getrokken werden door Kol. Rhodes en op de Nieuwe Concessie Rekening,—wat beteekent dat?—Ik weet niet wat dat beteekent. Kol. Rhodes zou dat moeten ophelderen. Ik weet alleen dat hij gedebiteerd en gekrediteerd zou worden met de sommen.

25. Zou het krediet van de Nieuwe Concessie Rekening op de drafts verschijnen?—Dat verschijnt op de drafts.

6. Wilt gij de rekening van Kol. Rhodes voorleggen aan het Comité, wanneer zij begint en wanneer zij eindigt, in den vorm van een waar uittreksel uit uwe boeken, en de boeken met u meebrengen, zoodat zij onderzocht kunnen worden?—Ja. Ik kan hierbij voegen dat de boeken geproduceerd werden, bij het verhoor van Rutherford en in handen van het Gouvernement waren en ook onderzocht zijn door den heer Rawlinson. Wij hielden ze hier zoolang wij dachten dat zij noodig waren, maar de boeken in verband met geldelijke zaken zijn nu te Bulawayo. Sedert de aankomst van Graaf Grey worden alle geldzaken daar verricht.

- De heer
J. A. Stevens.
2 Juni, 1896.
27. Onder wiens toezicht zijn zij te Bulawayo?—Onder dat van den Administrateur.
28. Wilt gij een telegram aan den Administrateur zenden, zeggende dat de boeken vereischt worden voor het Parlementair onderzoek en verzoekende hen op te zenden zonder uitstel en voeg erbij: "Telegrafeer intusschen een volledig uittreksel aantoonende de geheele rekening van Kol. Rhodes met de Compagnie, het doel zijnde speciaal uitbetalingen op te helderen ten bedrage van £41,000 in de maanden Oct. tot Dec. 1895, naar aanleiding van drafts getrokken door Kol. Rhodes op de Compagnie. Als de boeken niet aangekomen zijn, stop hen op weg en zend ze terug?"—Ja.
29. *De heer Jones.*] Wanneer zijn deze boeken naar Bulawayo gezonden?—Nadat de zaak van Gardner Williams afgelopen was.
30. Kunt gij hen niet inhalen?—Zij werden voorleden week weggezonden. Ik zal uw telegram aan Graaf Grey meedeelen en hem verzoeken ze te stoppen.
31. *De heer Merriman.*] Wie heeft orders gegeven om ze naar Bulawayo te zenden?—Graaf Grey wilde ze allen hebben vóór hij vertrok, en hij liet ze achter alleen totdat de rechtszaken afgelopen zouden zijn.
32. Worden afschriften van uwe rekeningen naar Engeland gestuurd?—Ja.
33. Worden zij wekelijks gestuurd?—Ja, gewoonlijk wekelijks.
34. Is er geen navraag gedaan omtrent de drafts van Kol. Rhodes?—Neen, ik weet van geene.
35. *De heer Schreiner.*] Deze drafts zouden in uwe afschriften verschijnen?—Ja, elke som zou verschijnen in al de rekeningen.
36. *De heer Merriman.*] De uitbetaling van £10,000 bijvoorbeeld op 7 Nov.?—Ja, elke som, zelfs als zij uitbetaald was op rekening van Kol. Rhodes, zou vermeld worden.
37. *De heer Schreiner.*] Moet het Comité verstaan dat de sommen door Kol. Rhodes gedeponereerd zijn bij de de Compagnie, om die drafts in handen van de Compagnie te betalen? Ik hoop dat gij voorzichtig zult zijn in uw

antwoord. Ik zeide "gedeponceerd zijn?"—Ik zou niet willen zeggen "gedeponceerd zijn."

De heer
J. A. Stevens.

38. Wilt gij eerst antwoorden of er deposita geweest waren voordat de drafts getrokken werden?—Neen, zij werden later gehonoreerd.

39. Maar zij werden hier door de Chartered Company uitbetaald?—Ja, voor Kol. Rhodes.

40. Als een draft uitbetaald werd, werd het geld in handen van de Chartered Company gedeponceerd tot krediet van Kol. Rhodes om de draft te betalen?—Neen.

41. Wanneer werd de eerste som gedeponceerd tot krediet van Kol. Rhodes?—Ik weet het niet, maar de boeken zullen het aantonen.

42. Zoover gij weet werden die sommen gelds uitbetaald, zonder dat Kol. Rhodes in dien tijd fondsen bij de Compagnie gedeponceerd had?—Niet voor zoover ik weet.

43. En niemand in zijn naam, zoover gij weet?—Ik weet niet alles van de geldzaken der Compagnie.

44. Maar als zoodanig geld gedeponceerd was, zoudt gij ervan weten?—Neen.

45. Maar gij waart toen bekend met de geldzaken?—Ik begreep de geldzaken van de geheele Compagnie niet goed.

46. Hadt gij beheer over de geldzaken?—Ja, ik kon teekenen.

47. Hadt gij beheer over de boeken?—Ja, maar de boekhouder zou ze werkelijk onder zijn beheer hebben.

48. Zou er een groote som gedeponceerd of een draft getrokken worden zonder dat gij iets ervan wist in de maanden van Oct. tot Dec.?—Neen.

49. *De heer Jones.*] Wat is uwe gewone betrekking in de Compagnie, als gij niet als secretaris ageert?—Die van klerk.

50. Wie is de boekhouder?—De heer Berry.

51. Wij teekent de cheques voor de Charter?—Ik, als ageerend secretaris, en de heer Berry als boekhouder.

52. *De heer Schreiner.*] Om met de eerste groote draft te beginnen, op 7 Nov. werd een draft van £10,000 getrokken te Johannesburg, gedateerd Johannesburg, 7 Nov. 1895, later werd zij, veronderstel ik, op uw kantoor

De heer hier gepresenteerd. Hebt gij de cheque geschreven die
J. A. Stevens. die draft betaalde?—Ik zou dat gedaan hebben, als zij aan
 2 Juni, 1896. mij gepresenteerd werd.

53. Herinner gij u de som van £10,000 in Nov. betaald te hebben?—Neen, ik heb zoovele groote sommen betaald dat ik mij dat niet kan herinneren.

54. Gij kunt den dag niet bepalen, maar gij hebt voor vele groote sommen geteekend?—Ja.

55. Gij hebt cheques geteekend voor 10,000, 7,000 5,000; zonder u nu te bepalen bij de bijzondere som, met welke autoriteit hebt gij die cheques onderteekend?—Onder mijne algemeene instructies als Ageerend Secretaris.

56. Hebt gij onder algemeene instructies geteekend?—Ja.

57. Welke waren die instructies, hebt gij ze op schrift?—Neen.

58. Van wien hebt gij deze mondelingsche instructies ontvangen om die cheques uit te betalen? Wie heeft u instructies gegeven de drafts te honoreeren?—Welke?

59. Ik ben nog bezig met de reeks van drafts die ik genoemd heb. Wie heeft u last gegeven ze te honoreeren?—Ik honoreerde ze op de gewone wijze in mijne gewone capaciteit als ageerend secretaris.

60. Wie heeft u last gegeven? Gij zegt dat gij geen instructies in geschrifte hadt?—Neen.

61. Wie heeft u instructies hieromtrent gegeven?—Ik zou onder instructies gehandeld hebben als ik dat gedaan had.

62. Wie gaf ze? Hebt gij uwe instructies uit Engeland ontvangen?—Neen.

63. Hebt gij ze plaatselijk in Zuid Afrika gekregen?—Ja, gewoonlijk in zaken—

64. Hebt gij ze uit Charterland of Rhodesia gekregen?—Neen.

65. Gij hebt ze in de Kaapstad gekregen?—Ik geloof van ja.

66. Wanneer kwam Dr. Harris naar de Kaapstad terug? In December.

67. Wanneer in December?—Ik geloof in het begin.

68. Alle transacties vóór dien datum moeten dus ver-
richt zijn zonder instructies van Dr. Harris?—Ja.

Don heer
J. A. Stevens.

69. De eenige persoon dus die u instructies gaf vóór
den terugkeer van Dr. Harris was de heer Cecil Rhodes?—
Ik veronderstel dat hij dat gedaan heeft.

2 Juni, 1896.

70. *De heer Merriman.*] Gij zoudt niet cheques betalen
om drafts van £10,000 te honoreeren die door een iemand
buitenaf getrokken was, een man die niet een ambtenaar
in de Compagnie was, zonder speciale instructies?—Neen.

71. *De heer Schreiner.*] Wist gij in dien tijd van de
nieuwe Concessie Rekening van Johannesburg?—Neen,
persoonlijk wist ik dat niet.

72. Gij weet niet voor welk doel dat uitbetaald geld
besteed moest worden?—O neen.

73. *De heer Merriman*] Wie is "Sautrog"?—Ik ken
dien naam niet.

74. *De heer Schreiner.*] Hadt gij iets te doen met het
opstellen van eene privaat telegrafisch cijfer — wij
weten uit het Transvaalsche Groenboek dat een cijfer
gebruikt werd in vele telegrammen in dien tijd. Hebt
gij zelf dat cijfer gebruikt?—Als ik het cijfer gebruikte
waarvan gij spreekt zou het mij overhandigd zijn en ik zou
het teruggegeven hebben; het is niet het cijfer van de
Compagnie, dat ik onder mijn toezicht heb.

75. Gij waart bekend met uw eigen cijfer namen.
Hadt gij een cijfer naam?—Ja, ik zou waarschijnlijk
een cijfernaam hebben in elk cijfer.

76. Of zouden de tel-grammen eenvoudig geadresseerd
zijn aan Charter, of aan uw eigen naam? Ik zie dat gij
"Zeilmaker" zijt in de gepubliceerde cijfer namen?—Ik
zou het cijfer gaarne willen zien.

77. Gij herinnert u niet dat uw cijfer naam "Zeil-
maker" was?—Neen.

78. Zijt gij bekend met het Bedford McNeill cijfer?—Ja.

79. Zelfs al herinnert gij u niet den naam waarin het
gezonden was, zouden wij u gaarne willen herinneren aan
16 Oct. 1895 Herinnert gij u instructies te hebben ont-
vangen per kabelgram van John Hayes Hammond om
Bedford McNeill's cijfer te gebruiken?—Ja maar ik zou

Den heer gaarne het oorspronkelijk telegram willen zien, zoodat
J. A. Steyns. ik volkomen zeker kan zijn van de vertaling.

2 Juni, 1896. 80. Dit is een gecertificeerde kopie van het oorspronkelijke uit het Tweede Transvaalsche Groenboek: "Gebruik Bedford McNeill's cijfer. Ga naar stoomboot *Norham Castle*, zie Sampson, vraag hem of hij niet telegram ontvangen heeft om terug te keeren. Als hij ze niet ontvangen heeft of niet geneigd is terug te keeren, verzeker hem in naam van Lionel Phillips en mij dat zijn onmiddellijke terugkeer van het hoogste belang is." Wie is de Sampson hier genoemd?—Ik weet het niet. Ik ben hem nooit gaan zien.

81. Zoodat gij nooit uwe instructies op dit punt gehoorzaamd hebt?—Neen.

82. Kunt gij zeggen wat gij verstaan hebt door "Gebruik Bedford McNeill's cijfer." Met welk doel moest gij dat gebruiken?—Om dit telegram te vertalen. Maar ik wil hierbij voegen dat het een zeer dwaze, belachelijke manier is van een telegram te zenden.

83. Gij bedoelt dat het van boven open is. Daar ieder die McNeill's cijfer bezit het lezen kan?—Ja.

84. Gij hebt nooit geweten wat het telegram aan Sampson was?—Ik ben hem nooit gaan zien op de stoomboot en ik heb Sampson nooit in mijn leven gezien.

85. Op 14 Nov. 1895, vinden wij een telegram van Kol. Rhodes aan Stevens, Charter, Kaapstad in de volgende bewoordingen: "Vraag Dr. Jameson waarheen gij wilt dat de 200 paarden gezonden moeten worden die wij morgen moeten nemen." Waarop had dat betrekking?—Ik weet het volstrekt niet. Ik deelde het eenvoudig aan Dr. Jameson mede. Als zulk een telegram aan mij gezonden werd, zou ik het eenvoudig verder zenden.

86. *De heer Merriman.*] Hebt gij het aan den heer Rhodes meegedeeld?—Neen, zoo iets niet.

87. Wat, niet dat een ambtenaar van uwe compagnie 200 paarden koopt?—Zoover ik weet had het niets te maken met den heer Rhodes.

88. *De heer Schreiner.*] Gij hebt getelegrafeerd aan Dr. Jameson en gij hebt Jameson's antwoord meegedeeld aan Kol. Rhodes, dat aldus luidt: "Dr. Jameson bedankt

voor de brieven maar wil geen paarden hebben voor B. Z. A. Comp. Politie; wij denken dat gij liever dadelijk den koop verbreken moet zelfs met verlies. Dr. Jameson vertrekt heden naar Johannesburg." Wie is de "wij" die hier genoemd wordt?—Dat was volgens het cijfer. Ik vertaalde slechts en herhaalde het telegram.

Den heer
J. A. Stevens
2 Juni, 1896

89. Maar nu wil ik dat gij dit goed verstaat. Dit telegram van 14 November, zegt dat Dr. Jameson heden naar Johannesburg vertrekt. Van waar vertrok Dr. Jameson?—Van hier.

90. Gij hebt u dus eenigszins vergist toen gij zeidet dat gij het aan Dr. Jameson hadt getelegrafeerd, want Dr. Jameson was in de Kaapstad?—Ja.

91. En Dr. Jameson logeerde waarschijnlijk bij den heer Rhodes?—Het is mogelijk.

92. Herinnert gij u niet dat Dr. Jameson in de Kaapstad was voordat hij naar Johannesburg vertrok?—Volgens het telegram veronderstel ik dat hij toen hier was.

93. Zoodat, ofschoon onder gewone omstandigheden gij zulk een boodschap niet zoudt hebben meegedeeld aan den heer Rhodes, het waarschijnlijk is dat gij bij deze gelegenheid het telegram naar de woning van den heer Rhodes genomen hebt om het daar aan Dr. Jameson meedeelen?—Nee, ik zou hem op het kantoor gezien hebben.

94. Herinnert gij u waar gij hem gezien hebt?—Nee.

95. Herinnert gij u dat gij met den heer Rhodes erover gesproken hebt?—Nee.

96. Als gij Dr. Jameson alleen gezien hadt, zoudt gij het waarschijnlijk aan hem alleen meegedeeld hebben, maar als gij hem met den heer Rhodes gezien hadt zoudt gij erover gesproken hebben in tegenwoordigheid van den heer Rhodes?—Ja.

97. *De heer Merriman.*] Kwam het u niet vreemd voor dat Dr. Jameson politie paarden te Johannesburg zou gekocht hebben?—Volstrekt niet, want hij kocht overal paarden.

98. *De heer Schreiner.*] Gij weet dat de Chartered Company haar strijdmacht zeer vermeerderd?—Niet zeer, maar zij was toen bezig de B.B.P. overtenemen.

- Den heer
J. A. Stevens.
2 Juni, 1896.
99. Maar zij won ook rekruten aan in de Kaapstad?—
Wij kwamen in dien tijd manschappen te kort. Sommigen
werden van hier opgezonden, maar zeer weinigen.
100. Gij hebt in dien tijd paarden gekocht?—Ja.
101. Gij wist toen niet waarvoor zij bestemd waren?—
Neen. Als zij 40 of 50 paarden noodig hadden, zou ik
gekocht hebben, maar Dr. Jameson kocht de meesten.*
102. Als Dr. Harris telegrammen zendt, ziet gij ze?—
Niet altijd.
103. Hebt gij ooit het Transvaalsch Groen Boek
omtrent den Inval gezien?—Ik heb het vijf minuten lang
gezien, maar ik heb het niet gelezen.
104. Hebt gij de gepubliceerde telegrammen in de
couranten gezien in verband met deze zaak?—Ja.
105. In het algemeen hebt gij vele telegrammen gezien
van Dr. Harris aan verschillende personen. Waren zij u
nieuw?—Sommigen waren mij zeer nieuw.
106. Kunt gij een lijst der telegrammen krijgen, haar
doorzien, en nu zeggen welke u persoonlijk nieuw waren
en welke niet?—Ja.
107. Ik veronderstel dat Dr. Harris somtijds een tele-
gram zond dat niet in uwe boeken opgeteekend werd?—Ja.
108. En gij zult die telegrammen zorgvuldig overwegen
voordat gij weer voor het Comité verschijnt?—[Geen
antwoord].
109. *De heer Merriman.*] “Zahlbar” was de naam
van Dr. Jameson?—Ik weet het niet, hij heeft zoovele
cijfer namen.
110. Maar hij is in het cijfer gedrukt in het Groen
Boek?—Ik twijfel eraan dat dat alles correct is.
111. Hebt gij het Bedford McNeill cijfer?—Neen.
112. *De heer Jones.*] Hebt gij niet het oorspronkelijke?
—Neen. Ik zou haar teruggeeven hebben, want zij
was privaat.
113. Maar gij moet een kopie in uw kantoor hebben?
—Neen.
114. *De heer Merriman.*] Waar kan de kopie zijn?—
Dr. Harris zal haar hebben.

* Ik verstond dat de vraag was omtrent hun uiteindelijke bestemming, name-
lijk, de Transvaal. Ik wist natuurlijk dat zij politie paarden waren.

115. Wat, zelfs van een telegram van "Zahlbar" aan Stevens?—[Geen antwoord.]

116. *De heer Schreiner.*] Gij zegt in elk geval dat omtrent 10 Dec. gij nog het cijfer boek hadt. Het Comité wenscht te weten wanneer gij opgehouden hebt de bewaarder van dat cijfer boek te zijn?—Zoodra Dr. Harris terugkwam.

117. Maar was hij toen nog niet terug?—In November, neen.

118. En als gij het hadt willen gebruiken na den terugkeer van Dr. Harris, zoudt gij het dan van hem hadden moeten leenen?—Ja.

119. Altijd wanneer gij het wildet gebruiken?—[Geen antwoord].

120. Op welchen dag keerde hij terug. Ik veronderstel dat hij op 19 December hier was?—[Geen antwoord].

121. Waar werd het bewaard in het kantoor, in een brandkist?—Neen, in een lade.

122. Ik zie, bijvoorbeeld, dat op 19 December Dr. Harris een telegram zond aan Dr. Jameson, door u onderteekend?—Het werd door mij gefrankeerd.

123. Zij werden door u gefrankeerd alleen als een bezigheids regulatie?—Als Dr. Harris een telegram afzond zou hij het aan mij geven om te onderteekenen, maar hij zou ervoor moeten betalen, als het privaat was, want hij zou ermeê gedebiteerd worden.

124. Zoudt gij een cijfer telegram frankeeren zonder te vragen wat de inhoud was?—O zeker, ik zou niet vragen wat het telegram bevatte.

125. *De heer Jones.* Wat bedoelt gij met frankeeren?—Eenvoudig onderteekenen.

126. *De heer Schreiner.*] Wat betreft dit telegram aan Jameson gezonden, zou het vrij zijn daar het over uw lijn ging, ik bedoel er zouden geene kosten zijn voor de Compagnie, alleen de Kaapsche kosten, of betaaldet gij voor alle telegrammen?—Wij betaalden de Kaap Kolonie hier voor alle telegrammen die wij afzonden. Zij debiteerden ons en zonden een rekening in bij het einde der maand.

127. Gij zondt uwe telegrammen niet kosteloos naar Rhodesia over uw eigen telegraaflijn?—Neen.

- Den heer
J. A. Steyns.
2 Juni, 1896.
128. Gij zegt dat het cijfer boek in een lade was—in welk kantoor?—In mijn kantoor.
129. Dat kantoor stond geheel open voor Dr. Harris, het was zelfs hetzelfde vertrek dat hij gebruikte, of had hij een ander vertrek?—Als Dr. Harris afwezig was gebruikte ik zijn vertrek.
130. En gij zoudt toegang hebben tot het cijfer¹ boek en Dr. Harris ook?—Ja.
131. Wanneer hebt gij voor het eerst opgemerkt dat het cijfer boek niet langer daar was? Was het vóór of na het einde van het jaar?—[Geen antwoord].
132. Wat is van het cijfer boek geworden?—Men zegt dat een in handen is van de Boeren.
133. Maar dat is dat van Jameson?—Toen Dr. Harris terugkwam was het boek in zijne bewaring, niet in de mijne. Dr. Harris kan de vraag beantwoorden, ik kan het niet.
134. *De heer Jones*]. Gij weet niet wat ervan geworden is?—Neen. Als Dr. Harris terug komt neemt hij alles onder zijn toezicht en ik heb klaar en keer terug naar mijn plaats als klerk.
135. *De heer Schreiner*.] Maar het cijfer boek was in het kantoor tot het einde van het jaar?—Wanneer wij het gebruikten, men kan dat zien uit de gepubliceerde telegrammen.
136. Het werd gebruikt tot 28 December en later?—[Geen antwoord.]
137. Wij zullen voor het tegenwoordige aannemen dat het waar is dat “Zahlbar” Dr. Jameson beteekent. Wij zien dat omtrent 10 December hij aan u telegrafeerde: “Zeg aan den heer Rhodes dat F. J. Newton u zooveel mogelijk zal helpen”?—Ik zou gaarne het oorspronkelijke willen zien.
138. *De heer Merriman*.] Dat is een gecertificeerde kopie?—Ik kan billijk om het oorspronkelijke vragen, want de namen kunnen verkeerd zijn.
139. *De heer Schreiner*.] Ik zal het u voorlezen: “Zeg aan den heer Rhodes dat F. J. Newton u zooveel mogelijk zal helpen, hij heeft een sterke begeerte te kennen gegeven om met ons te gaan of over Kaapstad naar Johannesburg

wedrennen, daarom was verlof noodig. Alles is zeer bevredigend en ook gereed hier; de geheele reis duurt 2½ dag." Herinnert gij u dat telegram?—Ik kan hierop niet antwoorden. Let op het nommer ik moest het vertalen en verder zenden.

Den heer
J. A. S. Stevens.
—
Jrni, 1896.

140. Hebt gij in dien tijd telegrammen vertaald?—Ja, die welke aan mij geadresseerd waren.

141. En als zij vertaald waren hebt gij ze aan den heer Rhodes overhandigd?—Ja, als ik een telegram ontving om aan den heer Rhodes iets te zeggen wees ik het hem en dan was het afgedaan.

142. "Alles is zeer bevredigend en ook gereed hier, de geheele reis duurt 2½ dag." Dat was op 10 December. Toen gij op dien dag vertaaldet wat hebt gij verstaan uit de woorden dat de geheele reis 2½ dag duurde?—Wat die telegrammen betreft, vroeg ik niets. Ik handelde slechts als een machine. Ik maakte geene opmerkingen en vroeg niet om informatie. Maar ik meen dat de oorspronkelijke telegrammen hier moesten zijn.

143. *Voorzitter.*] Hadt gij in dien tijd het minste idee ervan dat er een vijandelijke beweging tegen de Transvaal aan den gang was?—Gij bedoelt dat Dr. Jameson zou inmarcheeren,—niet in het minst.

144. *De heer Schreiner.*] Wanneer hadt gij het eerste idee dat er eene beweging van den kant van Britsch Bechuana-land naar de Transvaal op handen was?—Ik heb nooit geweten dat Dr. Jameson over de grenzen zou trekken.

145. Gij zelf hadt nooit een idee er van?—Nooit, nooit. Ik ben er zeker van dat de heer Rhodes —————

146. Na al uwe mededeelingen die het bewijzen, is het toch nooit bij u opgekomen dat iets van dien aard bedoeld was?—Ik heb nooit gedroomd dat Dr. Jameson de Transvaal zou intrekken.

147. Wist gij niet dat troepen bij elkaar gebr⁺acht werden om deel te nemen aan die vijandelijke beweging?—Ik wist dat er troepen op de grenzen waren en dat gaf mij het idee.

148. Wanneer hebt gij voor het eerst het idee in uw hoofd gekregen dat de beweging van deze troepen in verband stond met de mogelijke rustverstoring te Johannes-

Den heer burg?—Ik kan niet zeggen dat ik zulk een idee kreeg.
J. A. Stevens. Ik wist dat er troepen daar waren, maar ik wist stellig
 2 Juni, 1896. niet dat Dr. Jameson over de grenzen zou trekken, zooals
 hij gedaan heeft. Ik heb nooit van zoo iets gedroomd.

149. *Voorzitter.*] Hadt gij eenig idee dat Jameson zou
 binnen trekken, misschien niet op dien tijd, maar later?—
 Jameson werd nooit gelast binnen te trekken.

150. *De heer Jones.*] Wilt gij opheldering geven wat
 gij verstaan hebt uit het telegram door Dr. Jameson aan u
 gezonden, onder bestelling van Charter, Kaapstad, op 12
 Dec.: "Zend volgend boodschap aan Kol. F. Rhodes.
 Groote achterdocht is opgewekt. Denkt gij dan dat
 wedrennen van het uiterst belang is vergeleken met ver-
 bazend gevaar van ontdekking dagelijks verwacht, waar-
 door onder deze omstandigheden het noodzakelijk zal zijn
 voorbarig te handelen. Laat J. H. Hammond zwakke
 vennoten berichten dat hoe meer uitstel hoe grooter het
 gevaar is. Dr. Wolff zal een vollen uitleg geven van de
 redenen waarom het beter is de handeling te vervroegen
 dan uittestellen. Doet wat gij kunt om de voltooiing van
 het werk te verhaasten." Gij hebt dat vertaald? - Ik zou
 gaarne het oorspronkelijke telegram willen zien.

151. *De heer Schreiner.* Nu wij zullen dat voor
 het tegenwoordige laten rusten. Wilt gij zeggen dat
 gij niet zulk een telegram ontvangen hebt?—Nee, ik wil
 zoo iets niet zeggen. Als gij het oorspronkelijke produ-
 ceert, moet ik het erkennen.

152. Welken indruk maakte dat op u?—Ik weet het
 niet.

153. Wat zou men ontdekken? Wat liep gevaar ont-
 dekt te worden op 12 Dec. 1895 Wat was het dat Dr.
 Jameson dacht dat gevaar liep ontdekt te worden?—Ik
 weet niet wat Dr. Jameson dacht.

154. Maar wat dacht gij?—Het zou mij destijds niet
 duidelijk geweest zijn. Dr. Jameson zond dit telegram
 en ik handelde alleen volgens instructies en zond het
 verder.

155. *De heer Merriman.* | Aan wien hebt gij het overge-
 zonden?—Aan Kol. Rhodes.

156. Zoudt gij zulk een telegram meegedeeld hebben

aan den heer Cecil Rhodes?—Ik kan niet zeggen of ik dat gedaan zou hebben of niet; maar als ik dat ontvangen had van Dr. Jameson om het aan Kol. Rhodes te zenden zou ik het gezonden hebben.

Den heer
J. A. Stevens.
—
2 Juni, 1896.

157. Was Kol. Rhodes destijds in dienst van de Charter?—Neen, hij had Mashonaland toen verlaten.

158. Hoe hebt gij het dan verstaan dat Dr. Jameson mededeelingen van dien aard te maken zou hebben aan iemand buitenaf?—Het was mijn plicht niet mij te bemoeien van de zaken van Dr. Jameson.

159. Zoudt gij niet uw Bestierenden Directeur meegedeeld hebben dat de hoofdamtenaar van de Compagnie telegrammen van dien aard zond aan iemand buitenaf te Johannesburg?—[Geen antwoord.]

160. *De heer Schreiner.*] Spreek rechtuit, mijnheer Stevens; elk telegram van dien aard zoudt gij aan den heer Rhodes getoond hebben?—Dat wil ik niet zeggen. Als het telegram van Dr. Jameson aan Kol. Rhodes was zou ik het aan laatstgenoemden gezonden hebben.

161. *De heer Merriman.*] Welke autoriteit hadt gij om te telegrafeeren aan iemand buitenaf te Johannesburg. Kol. Rhodes was iemand buitenaf, maar werd toch toegelaten voor duizenden van ponden op de Company te trekken en dan zendt gij hem zulke telegrammen als dat hetwelk voorgelezen is. Onder welke omstandigheden hebt gij dit gedaan zonder uw Bestierend Directeur daarvan kennis te geven?—Misschien was het verkeerd dat te doen.

162. *De heer Schreiner.*] Gij zult niet voor dit Comité verklaren dat gij dat telegram niet aan den heer Cecil Rhodes gewezen hebt?—Ik weet niet of ik dat gedaan heb, want ik wil niet zeggen dat ik het aan den heer Cecil Rhodes gewezen heb.

163. *De heer Merriman.*] Hebt gij met den heer Rhodes van het telegram gesproken?—Neen.

164. Onder welke omstandigheden hebt gij zulk een telegram van uw hoofdamtenaar meegedeeld aan iemand buitenaf te Johannesburg?—Ik heb het oorspronkelijk telegram niet gezien.

165. Veronderstel dat dit correct is?—Op last van Dr.

Den heer Jameson. Hij was mijn hoofd toen hij te Mafeking was
J. A. Stevens. en ik zou zijn instructies moeten gehoorzamen.

2 Juni, 1896. 166. *De heer Jones.*] Was het niet gemakkelijk voor
 Dr. Jameson direct aan Kol. Rhodes te telegrafeeren?—
 Dat zou men denken.

167. *De heer Schreiner.*] Op denzelfden dag telegra-
 feerde Dr. Jameson direct aan Kol. Rhodes, wat was zijn
 doel dan met aan u te telegrafeeren?—Om het dubbel
 zeker te maken dat het telegram Kol. Rhodes zou
 bereiken.

168. “Houd alles hier gereed, ik hoop dat uw telegram
 gisteren ontvangen is. Bobby White beteekent geen
 uitstel want alle uitstel zou hoogst schadelijk zijn. Dr.
 Wolff vertrekt morgen, zal uitleggen.” Ik tracht uw
 geheugen te hulp te komen omtrent hetgeen gij gedaan
 hebt. Waarom kwamen deze telegrammen aan en door u,
 indien het niet was om het Kaapstadsche einde op de
 hoogte te houden?—Tenzij hij het dubbel zeker wenschte
 te maken dat zij Kol. Rhodes zouden bereiken.

169. Mijnheer Stevens, wees hieromtrent zeer voorzich-
 tig. Hebt gij niet al die belangrijke telegrammen naar
 den heer Cecil Rhodes genomen?—Ik zeg niet dat ik allen
 naar hem genomen heb.

170. Welke waren uwe algemeene instructies? Hadt
 gij vrijheid als een tusschen persoon, den heer Rhodes
 belangrijke telegrammen die naar de Chartered Company
 kwamen, niet te wijzen?—Een telegram van Dr. Jameson
 aan Kol. Rhodes zou ik volstrekt niet verplicht zijn aan
 den heer Rhodes te wijzen.

171. Kol. Rhodes was in Johannesburg, gij, de Char-
 tered Company, hier in de Kaapstad ontvangt een telegram
 van Dr. Jameson, welke instructies kondt gij met moge-
 lijkheid hebben die u het recht zouden geven zulk een
 telegram niet te wijzen aan uw Bestierenden Directeur.
 Hadt gij instructies om het niet te wijzen?—Zeker niet.

172. Het is dus hoogst waarschijnlijk dat gij zulk een
 telegram gewezen hebt aan den heer Rhodes, zelfs als gij
 u dat niet kunt herinneren?—Ik weet het niet. Als ik
 zulk een telegram had zou ik het aan Kol. Rhodes gezon-
 den hebben. Maar ik zeg niet dat ik het niet aan den heer
 Cecil Rhodes gewezen heb.

172A. Als Dr. Harris afwezig was uit de Kaapstad, van wien krijgt gij, als agereerd secretaris, uwe instructies?—
Ik zou naar den heer Rhodes gaan.

Den heer
J. A. Stevens
2 Juni, 1896.

173. Wie was Dr. Wolff?—Dr. Wolff, als hij dezelfde persoon is, was een vriend van Dr. Jameson.

174. Dr. Wolff was omstreeks dien tijd in de Kaapstad, niet waar?—Ik weet het niet.

175. *Le heer Merriman.*] Gij weet niets van Dr. Wolff, behalve als Dr. Jameson's vriend?—Neen.

176. En toch hebt gij dikwijls omtrent hem getelegrafeerd, terwijl gij alleen kendet als Jameson's vriend?—Hij was Dr. Jameson's vriend.

177. *De heer Schreiner.*] Op denzelfden dag, 12 Dec., werd nog een telegram door Dr. Jameson aan u gezonden: "Majoor Raleigh Grey gaat met ons, zal dus F. J. Newton niet noodig hebben. Gij kunt hem toelaten naar de wedrennen te gaan." Dat moest niet aan Kol. Rhodes worden gezonden. Hebt gij het aan den heer Cecil Rhodes gewezen?—(Geen antwoord.)

178. Gij zijt gedagvaard zekere telegrammen te produceeren en gij hebt mij gezegd dat zij allen hier waren?—Al de telegrammen van de Compagnie zijn in de Kaapstad.

179. En ik veronderstel dat de telegrammen door u ontvangen allen hier zullen zijn?—Ik geloof niet dat ik een dezer telegrammen hier heb.

180. Dan zijn die telegrammen nu niet hier?—Neen.

181. Waar zijn zij?—Ik heb geene van die telegrammen in mijne bewaring.

182. Waar zijn zij?—Ik kan het u niet zeggen.

183. Wanneer zijn zij uit uwe handen gegaan?—Ik heb ze aan Harris overhandigd bij zijn terugkeer.

184. Hebt gij ze ooit later weer gezien?—Neen.

185. Weet gij wat er mee gedaan is?—Neen. Ik heb ze overhandigd met mijne verantwoordelijkheid.

186. Maar vele van die telegrammen zooals zij gepubliceerd zijn, zijn aan de Chartered Company gericht. Zouden zulke telegrammen niet bewaard zijn in den gewonen loop van zaken. Zij moeten bestaan en Dr. Harris zou ze ongetwijfeld kunnen produceeren. In de tweede plaats daar de strooken in het telegraafkantoor

Den heer *J. A. Stevens.* waarin zij ontvangen zijn niet vernietigd zijn, zou de ontvangst ervan in het telegraafkantoor blijken. Gij kunt nog kopieën ervan krijgen. Bovendien zou het kantoor waardoor het verzonden werd, een kantoor-kopie hebben zoodat als uwe Compagnie de juistheid van een der telegrammen in het Transvaalsche Groenboek wil corri geeren, heeft zij de gelegenheid dat te doen in het kantoor waaruit zij verzonden of aan het kantoor waar zij ontvangen zijn?—Ja.

187. Wilt gij dan aantekenen dat als gij de juistheid van een van die telegrammen betwijfelt en gij het de moeite waard acht ze na te sporen, er daarvoor tijd is en dat er middelen bestaan om de juistheid er van te weten te komen. Anders, laat ons de juistheid ervan aannemen?—[Geen antwoord.]

188. Om nu terug te komen op 12 December, da telegram omtrent Majoor Raleigh Grey zult gij aan de heer Cecil Rhodes getoond hebben?—Ja.

189. Ik zie dat gij getelegrafeerd hebt aan Kol. Rhodes op den 13den maar ik vind geen antwoord van u aan Dr. Jameson op zijn telegram omtrent Majoor Raleigh Grey op op den 12den. Wilt gij uw antwoord produceeren wanneer gij weer ondervraagd wordt?—Ik weet niet of ik een antwoord gezonden heb.

190. Als gij een antwoord gezonden hebt, zal het in uw boek aangeteekend staan en gij zult een kopie ervan gehouden hebben?—Ja.

191. En dat boek zult gij overhandigd hebben aan D. Harris bij zijn terugkomst, en het zal bij de ander documenten zijn die de Secretaris der Compagnie in zijn bezit heeft?—Ja.

192. Gij zijt thans niet in bezit van dat telegram kopie boek?—Nee maar ik heb al de Charter telegram boeken hun kabelgram boeken en alles.

193. Hebt gij ze hier?—Ja.

194. Dan hebt gij de antwoorden op de telegrammen aan de Charter, Kaapstad?—Ja.

195. Gij hebt dus kopieën van die door Stevens gezonden?—Niet noodwendig. Het is mogelijk dat ik geen kopie heb gehouden, want zij konden privaat geweest zijn.

196. Als een telegram komt naar Stevens, Charter, zoudt gij het privaat beantwoorden?—Zij moeten het aldus adresseeren om mij te vinden.

Den Leer
J. A. Stevens.
—
2 Juni, 1896.

197. Al die telegrammen dus aan Stevens, Charter, zijn bedoeld als privaat?—Ik geloof dat zij dat waren.

198. Gij bedoelt omdat dat eenvoudig uw adres is te Kaapstad?—Ja.

199. Zij zijn niet Chartered Company telegrammen?—Neen.

200. Die allen hebt gij bewaard en aan Dr. Harris overhandigd?—Ja.

201. En toch waren zij uwe private telegrammen?—Ja. Ik heb niet gezegd dat allen dat waren, omdat ik an velen geen kopie gehouden heb.

202. Maar al de belangrijke zoudt gij houden?—Ja.

203. En zouden de antwoorden erop in de boeken der Compagnie aangeteekend worden of niet?—De antwoorden op welke?

204. De antwoorden op de telegrammen aan Stevens, Charter, Kaapstad?—Als gij ze noemt zal ik ernaar zoeken.

205. Gij zegt dat telegrammen alzoo geadresseerd privaat zouden zijn, zou een antwoord erop, aangeteekend worden in de boeken der Compagnie of in uw privaat boek?—Ik zou geen privaat telegram aanteekenen in de boeken der Compagnie.

206. Het boek waarin gij de antwoorden gezonden hebt is aan Dr. Harris overhandigd?—Ja.

207. Ofschoon het een privaat telegram was?—Ja.

208. Dan is het in zeer bijzonderen zin privaat, gij hebt deze telegrammen niet willen aanteekenen in de boeken der Compagnie, zij waren niet privaat in uw persoonlijke capaciteit. Zij waren telegrammen die gij zondt en ontvingt onder instructies van uw Bestierenden Directeur?—Zij werden niet aangeteekend in de boeken der Compagnie.

209. Daar is ook een telegram van Jameson aan u: "Zeg aan French dat ik een instrument op den draad te Pitsani Maklucki wil plaatsen." Herinnert gij u dat?—Ik geloof dat ik aan den heer French heb geschreven.

210. Waarom had men dat noodig?—Voor de politie kamp.

Den heer
J. A. Stevens
 2 Juni, 1896.

211. In den gewonen loop van zaken zoudt gij officieel den heer French erom gevraagd hebben en hij zou zeker antwoorden?—Wij zouden er voor betalen.

212. Het verzoek werd toegestaan?—Ja.

213. Op 13 Dec. hebt gij Kol. Rhodes getelegrafeerd: “Dr. Jameson telegrafeert zeer dringend om aan te dringen op geen uitstel van de vergadering van aandeelhouders en laat J. H. Hammond aan zwakke vennoten berichten dat elk uitstel hoogst schadelijk is. Dr. Wolff zal volledig de redenen uitleggen op vergadering van Directeuren. De Londensche *Times* kabelt ook confidentieel in dien geest, uitstel van vergadering zou hoogst onverstandig zijn”?—Ik heb nooit een telegram ontvangen van de Londensche *Times* en ik heb geen telegram aan de *Times* gezonden.

214. Toen dus gij, Stevens, getelegrafeerd hebt op 13 Dec. aan Kol. Rhodes dat de Londensche *Times* confidentieel gekabeld had, wist gij niets van dat Londensche kabelgram?—Neen, en als ik de woorden Londensche *Times* gebruikt heb, was ik stellig onder den indruk—ik had geen recht de woorden Londensche *Times* te gebruiken.

215. Gij hebt geen confidentieel kabelgram van de Londensche *Times* gehad?—Neen.

216. Zoodat het telegram op 13 Dec. verzonden niet door u opgesteld was?—Ik zou zeggen van neen.

217. En toen was Dr. Harris nog niet terug?—Dr. Harris was hier.

218. Wanneer kwam hij hier aan?—Ik geloof omstreeks den 9den of 10den Dec.

219. Als hij op den 10den aankwam dan zou het telegram van 12 Dec. dat zich aansluit bij dat van den 13den geadresseerd aan Stevens, Charter, door u overhandigd zijn aan Dr. Harris?—Ja als hij hier was.

220. Maar gij hebt gezegd dat gij zulk een telegram eenvoudig zoudt verzenden naar Kol. Rhodes?—Ik weet den bepaalden dag niet maar ik weet dat ik volkomen bewijzen kan wanneer ik hier was en wanneer Dr. Harris hier was.

221. Weet gij zeker dat hij op 10 December terugkwam?—Ik kan niet zweren op welken dag.

222. Gij wilt zeggen dat met het oog op den datum van Dr. Harris, het telegram aan u gezonden door Dr. Jameson op den 12den zoowel als dat door u aan Kol. Rhodes op den 13den gezonden niet van u maar van Dr. Harris waren. Zij waren niet in uwe handen?—Het is mogelijk.

Den heer
J. A. Stevens—
2 Juni, 1896.

223. Ofschoon gij ze gezonden hebt van Stevens?—
(Geen antwoord.)

224. Als Dr. Harris hier is, zendt hij, geloof ik, zelf zijne belangrijkste telegrammen?—Ja.

225. Vergist gij u niet als gij meent dat Dr. Harris het telegram van 13 December geschreven heeft?—Het is mogelijk dat hij het gezonden kan hebben.

226. Gij zult den datum van zijn terugkomst nasporen?—Ja, zoodra ik terug ga.

227. Wilt gij aan het Comité zeggen of gij u herinnert dat telegram aan Kol. Rhodes gezonden te hebben bij hem aandringende om niet uittestellen?—Ik herinner mij het niet, maar als ik instructies had zou ik het gezonden hebben.

228. Herinnert gij u een telegram dat daarop neerkomt gezonden te hebben?—Ik herinner het mij niet, maar ik geloof dat als erin gezegd werd, telegrafeer aan Kol. Rhodes, ik dat gedaan zou hebben.

229. Herinnert gij u de woorden "Londensche Times" gebruikt te hebben?—Ik herinner mij dat niet, omdat ik geen telegram heb gehad van de Londensche Times.

230. Uw theorie is dat Dr. Harris destijds terug was en dat het telegram door hem geschreven is?—Het is mogelijk.

231. Ofschoon gij uw naam ervoor geleend kunt hebben, hebt gij den inhoud van een telegram van Dr. Harris niet gelezen. Is dat uwe theorie?—Dat is mijn theorie. Ik had voorzeker geen recht de woorden "Londensche Times" te gebruiken.

232. Hebt gij ze gebruikt?—De vertaling van het telegram zegt dat ik dat gedaan heb.

233. De heer Schreiner]. Op 19 December werd dit telegram van Dr. Harris aan Jameson gezonden, door u onderteekend in naam van Dr. Harris —"De heer Rhodes zegt, zend mij geregistreerd dadelijk een kopie van dien brief

Den heer van Charles Leonard." Herinnert gij u dat telegram?—
J. A. Stevens Als het van Harris was zou ik het gefrankeerd en gezonden
 2 Juni, 1896. hebben.

234. Hebt gij het gefrankeerd?—Ik heb nooit zulk een brief ontvangen.

235. Gij hebt het telegram onderteekend in naam der Compagnie?—Ja, maar ik heb het nooit ontvangen.

236. *De heer Jones.*] Het is niet ontvangen, het is gezonden in naam der Compagnie?—[Geen antwoord].

237. *De heer Schreiner.*] Het is onderteekend Stevens, het was dus in naam der Compagnie, wat kosten aangaat. De Compagnie zou ervoor betalen?—Neen, het zou gedebiteerd worden aan den privaten persoon die het gezonden had.

238. Als een telegram door u gezonden was, zoudt gij ermee gedebiteerd worden door het Departement?—Ja.

239. En dan zoudt gij verhaal hebben op iemand?—Ja.

240. Op Dr. Harris, die de zender was?—Ja.

241. Wanneer hebt gij voor de eerste maal dien brief van Charles Leonard gekregen?—Ik heb dien brief nooit ontvangen. Hij zou nooit aan mij in de eerste plaats gezonden zijn.

242. Hebt gij nooit dien brief gezien voordat hij publiek werd?—Neen.

243. Of een kopie ervan?—Ik heb een gedrukte kopie gezien.

244. Of was zij in "type"?—Neen, hij was gedrukt toen ik hem zag.

245. Wanneer hebt gij die kopie gezien?—Omstreeks het begin van het jaar.

247. *De heer Merriman.*] Wie heeft hem aan de Londensche *Times* gekabeld?—Ik heb het niet gedaan.

248. Werd hij door uw Compagnie gekabeld?—Neen, ik ben er zeker van dat zij dat niet gedaan heeft.

249. Gij weet dat op 30 December die brief publiek verschenen is in de Londensche *Times*?—Neen.

250. Maar gij weet dat vandaag?—Ja.

251. *De heer Schreiner.*] Weet gij hoe die brief de Londensche *Times* bereikt heeft?—Neen.

252. Dat weet gij volkomen zeker, wees zeer voorzichtig,

want het is een hoogst belangrijk punt in het onderzoek?—
De brief zou aan Harris gezonden zijn. Hij zou dus meer
opheldering kunnen geven dan ik.

Den heer
J. A. Stevens.
2 Juni, 1896.

253. Gij weet zelf niet hoe die brief de Londensche
Times bereikt heeft?—Ik moet u hiervoor naar Dr. Harris
verwijzen.

254. *De heer Merriman.*] Wanneer verwacht gij Dr.
Harris?—Ik weet het niet.

255. Is hij op zee?—Ik geloof het niet.

Donderdag, 4 Juni, 1896.

TEGENWOORDIG :

De PROCUREUR-GENERAAL (Voorzitter).

De heer Merriman,		De heer Jones,
„ Fuller,		„ Schreiner,
„ Innes,		„ Du Toit.

Mr. J. A. Stevens verder ondervraagd.

256. *De heer Schreiner*] Ik heb in mijne hand een tele-
gram gedateerd 20 December, 1895, van Sharwood, Johan-
nesburg, aan Stevens, Charter, Kaapstad, wie was Shar-
wood?—Hij was de private secretaris van Kol. Rhodes.

Den heer
J. A. Stevens.
4 Juni, 1896.

257. En ik geloof dat hij in dienst was bij de Consolidated
Gold Fields?—Ik denk van ja, daar hij de private secretaris
was van Kol. Rhodes.

258. Op den genoemden datum telegrafeerde hij: “ Kol.
Rhodes heeft op Charter getrokken £10,000 op den 18den
en £7,000 op den 19den, dezelfde rekening als tot hiertoe,
kennisgeving den volgenden dag op de post gedaan.” Dat
is op den dag na den 18den en 19den December?—Ja.

259. Wat beteekent “dezelfde rekening als tot hiertoe?”
—Dr. Harris was toen hier.

260. Maar gij hadt te voren uitbetaald, gelijk gij gezegd
hebt, gedurende de afwezigheid van Dr. Harris. Wat be-
teekent dezelfde rekening?—Volgens de drafts geloof ik
dat dit op de Nieuwe Concessie Rekening zou zijn en dat
zou op de rekening zijn van Kol. Rhodes.

Den heer
J. A. Stevens.
 4 Juni, 1896.

261. Gij wist van de Nieuwe Concessie Rekening. Hadt gij een rekening in uwe boeken, de Nieuwe Concessie Rekening genoemd?—Nee, in de boeken zou het wezen op Kol. Rhodes.

262. Was het in de boeken gemerkt Nieuwe Concessie Rekening?—Ik weet het niet. Wij hebben om de boeken gezonden.

263. Gij hebt ons gezegd dat Harris hier was, zou uw naam dan op de cheques zijn?—O neen, dan niet.

264. Hebt gij de cheques die gij uitgeschreven hebt om de drafts te betalen, gedurende den tijd dat Dr. Harris afwezig was? Kunt gij die cheques van de bank krijgen?—Ja, ik moet dat doen als gij mij dat gelast.

265. En ook de drafts die aan u teruggegeven werden bij de betaling der cheques?—Ja.

266. Wees erop voorbereid om ook uitleggen op welke rekening gij uwe cheques getrokken hebt, op de gewone rekening van de B. Z. A. Compagnie, of op een speciale rekening geopend in een bank in de Kaapstad, om die drafts te honoreeren.

267. Op 5 Januari, 1896, zie ik dat Sharwood in de Kaapstad was?—Ja.

268. Is hij hier van Johannesburg gekomen?—Ja.

269. Wij vinden een telegram van hem aan Kol. Rhodes te Johannesburg. Dit telegram hebt gij waarschijnlijk niet gezien. Het luidt aldus: "Brieven mij overhandigd met uw "typed" instructies om hier afteleveren, heb ik aan den heer Stevens gegeven, die mij op buitengewoon beleedigende manier behandelt. Er is blijkbaar iets verkeerd. Telegrafeer opheldering en instructies." Dit was op 5 Januari. Heeft de heer Sharwood u de brieven met de "typed" instructies overhandigd?—Ik heb de instructies niet gezien, maar hij gaf mij een brief, den inhoud ervan heb ik niet gezien, en is mij niet bekend.

270. Wat hebt gij met den brief gedaan?—Ik geloof dat ik den brief aan Dr. Harris overhandigd heb.

271. Aan wien was de brief geadresseerd? Ik geloof niet dat hij geadresseerd was.

272. Hij werd in blanco door Sharwood gebracht?—Ik geloof dat hij aan mij in blanco werd overhandigd.

273. Dan zal Sharwood u gezegd hebben aan wien hem te overhandigen?—Sharwood zeide aan mij dat ik hem aan den heer Rhodes moest geven, maar dat heb ik niet gedaan.

Den heer
J. A. Stevens.
4 Juni, 1896.

274. Gij hebt den inhoud van den brief nooit gezien? Ik geloof niet dat hij geadresseerd was.

275. *De heer Merriman.* Op welke wijze hebt gij Sharwood behandeld?—Hij wilde zekere dingen hebben. Toen vertelde hij mij een leugen, dat hij in den trein te Johannesburg gekomen was in het uniform van een guard. Hij vroeg mij ook zijn revolver te bewaren. Ik antwoordde hem toen, en vertelde hem wat ik van hem dacht.

276. *De heer Jones.*] Waarom?—Ik kon niet inzien waarom ik zijn revolver moest bewaren.

277. *De heer Schreiner.*] Hij wilde dus de verkleeding die hij gebruikt had om weg te komen en de revolver die hij ter zelfverdediging had aan u overhandigen?—Ja, hij verzocht mij erom en ik antwoordde, "waarom? Ik geloof u volstrekt niet." Ik heb hem misschien een weinig onbeleefd toegesproken.

278. Gij wildet niet in directe betrekking staan tot Sharwood?—Voorzeker niet. Ik kende hem niet, anders dan als in dienst van Kol. Rhodes.

279. Ik wil u iets vragen omtrent een heer die eenigen tijd geleden hier kwam—den heer Rawlinson—gij hebt hem gezien?—Ja.

280. Ik weet niet of ik mij vergis, maar ik dacht dat gij op den vorigen dag waarop gij ondervraagd werdt gezegd hebt dat gij al de telegrammen waarom wij gevraagd hebben gegeven hadt aan den heer Rawlinson?—Welke telegrammen?

281. Dat de heer Rawlinson de telegrammen geïnspecteerd had, die gij volgens kennisgeving moest produceeren?—O neen.

282. Zoodat de heer Rawlinson niet in bezit is van die informatie?—Neen.

283. Die informatie is door uwe Compagnie aan niemand verschaft?—Neen.

284. Voor zoover gij weet niet?—Neen. Ik heb de Rawlinson correspondentie hier, een kopie waarvan ik geau-

Den heer toriseerd ben te overhandigen, maar bij het overhandigen
J. A. Stevens. wil ik erbij voegen dat de Rijksregeering niets aan het
 4 Juni, 1896. H ofdkantoor of aan het Kaapstadsche Kantoor gezegd
 heeft van de Rawlinson Commissie, en zij heeft de Com-
 pagnie ook niet verzocht hun te antwoorden of op eeniger-
 leiwijze behulpzaam te zijn.

285. *De heer Merriman.*] Het Gouvernement heeft u dat
 niet verzocht?—Neen.

2 De correspondentie die gij hier hebt is die welke
 plaats had tusschen u en den heer Rawlinson?—Ja, zij
 zijn de oorspronkelijke brieven, ik heb hier ook de corres-
 pondentie omtrent de documenten die betrekking hebben
 op de terechtstelling van de politieke gevangenen te
 Pretoria.

281. *De heer Schreiner.*] Gij weet dat Majoor Heaney
 naar Mafeking reisde en daar op 2^d Dec. aankwam?—Ja.

288. En dat hij met een specialen trein reisde?—Ja.

289. Van waar heeft die speciale trein hem vervoerd?
 —Van Kimberley.

290. Van waar was hij gekomen?—Ik geloof dat
 Heaney van Johannesburg kwam.

291. En hij nam een specialen trein van Kimberley?—
 Ja.

292. Die speciale trein is door uwe compagnie georderd?
 —Door Dr. Harris.

293. En de Compagnie betaalde ervoor?—Ik veron-
 derstel dat Heaney zal betaald hebben.

294. De Chartered Company heeft dus niet ervoor
 betaald?—Zij zal eerst hebben betaald, en Heaney ermee
 gedebiteerd hebben. Het zou natuurlijk ingezameld
 worden volgens order.

295. Het zou ingezameld zijn door het Spoorweg Depar-
 tement?—Ja, Dr. Harris zond de order, hij zou dus aan-
 sprakelijk gehouden worden.

296. Wie verzocht Dr. Harris den trein te orderen?—
 Heaney, geloof ik.

297. Was er een telegram van Heaney?—Er moest een
 geweest zijn aan Dr. Harris of aan iemand anders.

298. Hebt gij zulk een telegram gezien?—Neen, nooit,
 Dr. Harris zeide mij dat ik naar het Spoorweg Departe-
 ment moest gaan.

299. Volgens instructies van Dr. Harris zijt gij gegaan en hebt de order gegeven?—Ja, ik vroeg of er een speciale trein was.

Den heer
J. A. Stevens.
—
4 Juni, 1896.

300. Wie heeft het onderzoek gemakkelijk gemaakt? Aan wien hebt gij uw verzoek gericht in het Spoorweg Departement?—Ik geloof dat ik met den heer T. R. Price gesproken heb.

301. Weet gij van een telegram aan Majoor Heaney uit de Kaapstad gezonden door de Compagnie of door den heer Rhodes?—Neen.

302. Weet gij niet van zulk een telegram?—Neen, zeker niet.

303. Gij weet er volstrekt niets van?—Niets hoegenaamd.

304. Als een telegram gezonden werd, zou het niet aangeteekend zijn in het kantoor telegramboek?—Dr. Harris had de boeken. Hij zeide mij dat ik naar het Spoorweg Departement moest gaan en ik ging en orderde den trein.

305. Als er een kopie was van een verzonden telegram, dan moet zij in het boek geweest zijn dat gij niet in uwe bewaring hadt en dat gij sedert dien tijd niet onder uwe bewaring gehad hebt?—Dat is zoo.

306. Gij hebt zulk een telegram niet gezien?—Neen.

307. En weet er niets van?—Stellig niet.

308. Hebt gij op Zondag, 29 Dec. een telegram ontvangen van Dr. Jameson of van iemand anders te Mafeking?—Ja.

309. Van wien?—Ik geloof van Dr. Jameson, in zijn naam.

310. Een cyfer telegram?—Als ik mij niet vergis, was het gedeeltelijk in cyfer en gedeeltelijk in Engelsch.

311. Hebt gij dat telegram vertaald?—Ja.

312. Wat hebt gij ermee gedaan?—Hebt gij het aan den heer Rhodes bezorgd?—Ik heb het niet zelf aan den heer Rhodes gegeven. Ik nam een cab en ging naar Dr. Harris.

313. Waar hebt gij hem gevonden?—In zijn huis, hij was pas opgestaan en had nog niet ontheten.

Den heer
J. A. Stevens
 4 Juni, 1896.

314. Hoe laat was het?—Het telegraaf kantoor opende ten 9 ure, het was dus misschien 10 uur toen ik bij zijn huis kwam. Ik had eenigen tijd noodig om het telegram te vertalen.

315. Gij zijt haastig te werk gegaan? Zoo haastig als mogelijk was.

316. Hoe laat was het toen gij het aan Dr. Harris hebt gegeven?—Veiligheidshalve zal ik zeggen omstreeks 11 uur.

317. Dat is de uiterste grens?—Omtrent 11 uur geloof ik.

318. Waar woonde hij?—Nabij Drieanker Baai.

319. Hebt gij dien dag nog iets anders met dat telegram gedaan?—Niets hoegenaamd.

320. Gij heb het niet van Dr. Harris ergens elders gebracht?—Neen.

321. Wilt gij het Comite den inhoud van dat telegram meedeelen, zonder u te binden aan de woorden zelve?—Ik herinner mij de woorden niet. Ik schreef de woorden boven den vorm die ik ontvangen had, plaatste het in een enveloppe en ging direct naar Dr. Harris. Om u eerlijk de waarheid te zeggen, ik kan de woorden niet herhalen.

322. Waarop kwam het dan neer?—Het kwam hierop neer "Ik vertrek tenzij ik iets hoor dat dit belet."

323. Was het een kort telegram?—Ja, het was niet zeer lang. Het was op een gewoon rooden telegram vorm, en de inhoud was, zooals ik gezegd heb.

324. Was het op denzelfden dag gedateerd?—Ik weet het niet, ik geloof van ja.

325. Weet gij wat Dr. Harris met dat telegram gedaan heeft?—Ik geloof dat hij dadelijk een cab nam en naar den heer Rhodes ging.

326. Gij zegt dat Dr. Harris het telegram naar den heer Rhodes nam?—Ja.

327. Zonder onnoodig tijdverlies?—Als ik mij goed herinner, liet ik mijn cab daar en ging terug in den trein.

328. En hij nam uw cab?—Ja.

329. Hebt gij later op dien dag een telegram ontvangen dat gij aan Dr. Jameson moest zenden?—Ja, van Dr. Harris, nadat hij teruggekomen was.

330. Waar heeft Dr. Harris u dat telegram overhan-

digd?—In het kantoor. Ik kreeg instructies om eerst naar het telegraafkantoor te gaan en te trachten Mafeking open te houden.

Den heer
J. A. Stevens.
4 Juni, 1896.

331. Wanneer hebt gij die instructies gekregen?—Zoodra ik Dr. Harris zag

332. In den morgen?—Ja.

333. Aan wien hebt gij die instructies meegedeeld?—Ik zag een der klerken, maar zij konden volstrekt niet naar Mafeking seinen.

334. Niet op dat uur?—Niet ten 11 ure, toen ik laarheen ging, omdat Kimberley afwezig was, geloof ik.

335. Hebt gij instructies gelaten bij den klerk om naar Mafeking te seinen?—Ja.

336. Zoudt gij kunnen uitvinden wie die klerk was?—Ik geloof van ja, ofschoon ik het toen mij niet zou kunnen herinneren.

337. Maar gij zult hem gemakkelijk herkennen als gij daarheen gaat?—Ja.

338. Konden zij naar Kimberley seinen?—Neen.

339. Het was Zondag?—Ja, het kantoor te Kimberley was gesloten.

340. Dat is gewoonlijk het geval op Zondag?—Ja, ik zeide hun dat zij moesten aanhouden met luiden en ik geloof dat zij dat gedaan hebben.

341. Gij hebt toen op uw kantoor gewacht op verdere tijding?—Ik ging naar het kantoor en wachtte.

342. Wanneer hebt gij Harris weer gezien?—Vóór lunch.

343. Gij hebt u dien dag niet veel om lunch bekommerd?—Ik had geen lunch.

344. En wanneer hebt gij Harris weer gezien?—Omtrent middag.

345. Zoo vroeg?—Het was omtrent lunchtijd. Daarvan ben ik zeker, maar ik ben niet zoo zeker ervan dat het niet onmiddellijk na lunch was. In elk geval het was omstreeks in het midden van den dag.

346. En toen hebt gij ontvangen, wat ik u nu voorlezen zal, een telegram van den heer Rhodes aan Dr. Jameson, Pitsani, 29 December:—“Ik deel van harte in uwe wenschen ten opzichte van Protectoraat, maar het Koloniaal

Den heer *J. A. Stevens.* Kantoor zooals gij weet werkt langzaam. Wij doen echter ons best om onmiddellijk overdracht te krijgen van dat waarop wij recht hebben. Ik hoop nog dat de Johannesburg zaken vriendschappelijk zullen geschikt worden en een weinig geduld en gezond verstand is al wat noodig is. Gij moet in geen geval voorwaarts gaan. Ik objecteer zo sterk mogelijk er tegen." Werd dat ontcijferd van een telegram?—Ik zou dat in de cijfertaal vertaald hebben en dan zou ik het verzonden hebben.

347. Werd dit door u in cijfertaal vertaald?—

Neen, het zou aan mij gedictieerd zijn.

348. Maar aan het hoofd staat "vertaling van telegram?"—Neen, het werd door Harris gedictieerd en dan zou ik het in cijfertaal vertaald hebben.

349. Heeft Dr. Harris u dat telegram niet in geschrifte gebracht toen hij dien Zondag naar u kwam?—Het is mogelijk.

350. Heeft hij dat niet gedaan?—Ja.

351. Van wien hebt gij dit afschrift verkregen onder de Rawlinson documenten?—Het is van mijn eigen kopie in het boek.

352. Hebt gij dat boek hier?—Ja.

353. Wilt gij het produceeren?—(Geen antwoord.)

354. Wij hebben om dat boek gevraagd. Hebt gij dat telegram boek?—Ja.

255. Dit telegram hebt gij in een boek geplaatst dat niet het boek was dat Dr. Harris van u ontving?—Dat telegram was van den heer Rhodes direct en ik schreef het in mijn eigen boek in zoodra hij binnenkwam. Het boek is gemerkt Stevens, als ik mij niet vergis, en zal door mij ingeleverd worden.

356. Andere onderhandelingen hieromtrent waren in een ander boek?—Harris had het boek nadat hij terugkwam.

357. Het telegram waarmee wij thans bezig zijn werd niet aangeteekend in het boek van Harris maar in het private boek van Stevens?—Ja.

358. En gij kunt uw boek produceeren om te bewijzen dat dit telegram op dien dag aangeteekend werd?—Ik moet het doen, als gij het beveelt.

359. Wij bevelen het, ten einde deze kopie te kontroleeren?—Zeer goed. Den heer
J. A. Stevens.

360. Toen gij dit telegram ontvingt, hebt gij het naar het telegraaf kantoor genomen?—Ja, zeer spoedig. 4 Juni, 1896.

362. Terstond?—Ja.

362. Was het telegraaf kantoor nog open?—Ja het was omtrent half vijf. Ik was er om vier uur geweest, maar zij hadden Kimberley nog niet gekregen.

363. Wanneer zijt gij in het kantoor gekomen met het telegram, nadat gij het ontvangen had?—Onmiddellijk daarna.

364. Als het dus half vijf was, dan kon Dr. Harris niet zoo vroeg gekomen zijn als gij zooeven meendet?—(Geen antwoord.)

365. Wanneer zijt gij in het kantoor gekomen nadat gij dit telegram ontvangen hadt?—Onmiddellijk nadat ik het vertaald had, ging ik er heen.

366. Heeft het u veel tijd gekost?—Ja, ik was daar den geheelen namiddag en den geheelen avond.

367. Sedert hoelaat? Sedert den tijd waarop Dr. Harris terug kwam?—Ik was daar kort nadat ik het vertaald had.

368. Toen Dr. Harris kwam, hebt gij hem gezegd dat gij naar Kimberley en Mafeking niet kondt seinen?—Ja zelfs om half vijf en vijf uur waren zij nog niet geslaagd.

369. Bleef Dr. Harris bij u?—Ik geloof dat hij wegging en terug kwam.

370. Is hij met u naar het telegraaf kantoor gegaan?—Ik geloof van neen, ik geloof dat ik alles deed.

371. Hij wist dat Mafeking gesloten was?—Ik heb hem gezegd dat Mafeking niet antwoordde op de schel en hij zij zeide: "gij moet Mafeking bereiken" Ik antwoordde: "Ik kan het niet."

372. Gij hebt den heer Rhodes dien dag niet gezien?—Neen.

373. Toen gij dien avond vindt dat gij niet naar Mafeking kondt seinen, wat hebt gij toen gedaan?—Ik heb het aan Harris gezegd.

174. Waar was hij?—In het kantoor.

375. Hebt gij het telegram in het telegraaf kantoor gelaten?—Neen, ik had het nog.

Den heer
J. A. Stevens.
 4 Juni, 1896.

376. Hebt gij dat telegram ooit in het Kaapstadschen telegraaf kantoor gelaten?—Neen, men zeide mij dat dit niets zou helpen.

377. Uw vraag aan het telegraaf kantoor was: “zijt gij open naar Mafeking?” en het antwoord was?—“Dat het niets zou helpen, zij konden daarheen niet telegraferen,” en daarom konden zij het telegram niet aannemen. Ik bleef daar tot laat in den avond, maar het baatte niets.

378. Toen gij de eerste maal aan Dr. Harris zeidet dat Mafeking niet antwoordde op de schel was het toen hij in het midden van den dag bij u kwam met dat telegram?—Neen, ik zeide toen aan Dr. Harris dat ik naar het Telegraaf Kantoor geweest was en hem verzocht had aan te houden met schellen totdat Mafeking antwoordde. Zij hadden gezegd dat zij dat zouden doen, en telkens wanneer ik er heen ging zeiden zij dat het niets hielp, dat zij geen antwoord konden krijgen.

379. Ik verzoek u goed te luisteren. Gij hebt aan Dr. Harris gezegd toen hij het telegram bracht dat Mafeking niet bereikt kon worden. Daarop, zegt gij, ging Dr. Harris weg. Waarheen ging hij?—Ik weet het niet, misschien ging hij naar huis om te eten.

380. Hoe lang was hij weg?—Omtrent ander-half-uur.

381. En toen hij u verliet was het omtrent lunch tijd?—Ja. Hij had niet veel vroeger kunnen terug zijn als hij naar Groot Schuur gereden was, het zou hem al dien tijd gekost hebben.

382. *De heer Merriman.*] Wanneer werd dat telegram afgezonden?—Het werd niet verzonden.

383. Ging er een ander telegram in plaats van dit vertraagd telegram?—Neen, want het rapport kwam dat Dr. Jameson ingetrokken was.

384. Wanneer kwam dat rapport?—Het was den volgende dag in de couranten.

385. Maar het was niet in de couranten vóór Dinsdag morgen?—Ja.

386. *De heer Schreiner.*] Zondag was voorbijgegaan. Werdt gij op den volgende Maandag gelast een telegram te zenden ten opzichte van het intrekken van Jameson?—Neen, ik had alleen dit telegram.

387. Werdt gij gelast een telegram te zenden of schikkingen te maken voor het zenden van een bode om naar Dr. Jameson te gaan op den Maandag?—Nee, ik werd niet verzocht dat te doen. Men zou mij dat niet verzocht hebben want ik was slechts een klerk in het kantoor en moest instructies gehoorzamen.

Den heer
J. A. Stvens
—
4 Juni, 1896.

388. Op Maandag moet gij een mededeeling ontvangen hebben, van waar hebt gij die ontvangen dat Dr. Jameson de Transvaal binnen getrokken was?—Dat kan ik mij niet herinneren. Teen dat gebeurde wist ik er niets van. Ik kan mij het binnentrekken niet herinneren.

389. Wanneer hebt gij voor het eerst gehoord dat Dr. Jameson in de Transvaal getrokken was?—Toen het in de couranten verscheen en niet vóór dien tijd. Ik had het vóór dien tijd niet gehoord.

390. Wilt gij zeggen dat gij het op Maandag volstrekt niet wist dat Dr. Jameson in de Transvaal getrokken was?—Ik heb het niet geweten voordat ik het op Dinsdag morgen in de courant zag.

391. In het ochtendblad?—Al wat ik gezien heb was in een courant. Ik wist er eerlijk niets van vóór dien tijd. Hiervan ben ik volkomen zeker.

393. Dit is het laatste telegram waarvan gij weet, destijds ontvangen of verzonden?—Ja, ik weet van geene anderen.

394. De machinerie van de Chartered Company werd dien Maandag niet gebruikt om hetgeen er aan den gang was te stoppen, anders zoudt gij ervan geweten hebben?—Ik zou niet noodwendig ervan geweten hebben. Harris, die secretaris was, zou mij niet hebben geraadpleegd.

395. Gij geeft dus te verstaan dat er buiten uw weten stappen genomen kunnen zijn door de Chartered Company op den Maandag?—Ja, ik zou niet ervan geweten hebben.

396. En toch schijnt gij de persoon geweest te zijn die telegrammen in de cijfer taal moest brengen of vertalen?—Ja, dikwijls.

397. Dr. Harris had veel werk en hij gaf u gewoonlijk dat werk?—Ik geloof dat ik het meest te doen had.

398. Maar hij liep veel rond zoodat gij het meest deedt aan het vertalen van telegrammen en daar dit uw werk was,

Den heer *J. A. Stevens.* konden er geene stappen genomen zijn op den Dinsdag waarvan gij niet wist?—Ik zou niet noodwendig ervan geweten hebben.

4 Juni, 1896.

399. Weet gij van zulke stappen?—Neen.

400. En niet alleen op den Dinsdag, maar op geen dag van 31 Dec. tot 2 Jan. weet gij van een stap door de Chartered Company genomen om Dr. Jameson te bereiken?—Neen.

401. Gij weet van geene instructies?—Ik geloof dat de zaak toen in handen van den Hoogen Commissaris was. Ik weet niets meer. Ik zelf heb niets gezien.

402. Zoover de Chartered Company aanging, gelooft gij dat de zaak toen in handen was van den Hoogen Commissaris en dat de Chartered Company niets meer in de zaak te doen had. Dit is uwe meening?—Ik begrijp u niet goed.

403. Ik zeg dat op 31 Dec. en in de eerste dagen van Jan. gij gemeend hebt dat de zaak in handen was van den Hoogen Commissaris en dat de Chartered Company zich er buiten hield. Is dat zoo of niet?—Ik had niets meer daarna er mee te doen. Ik kan geen oordeel vormen, maar ik geloof dat het geval was.

404. Was dat destijds uwe meening?—Ja en Dr. Jameson werd, geloof ik, toen teruggeroepen door den Hoogen Commissaris.

405. Nadat Dr. Jameson de Transvaal introk, hebt gij instructies ontvangen om de Compagnie te rekrediteeren met de sommen geids die uitbetaald waren op drafts ten bedrage van £41,000, waaromtrent gij gisteren onderzocht werd?—Neen, ik heb zulke instructies niet gekregen.

406. Geens instructies om de Compagnie te rekrediteeren?—Neen.

407. Die som van £41,000 staat als een onbetaald voorschot aan Kol. Rhodes?—Neen, ik veronderstel dat dat betaald zal worden. Ik had geene instructies daaromtrent. Ik weet niets ervan. Ik was toen niet ageerend secretaris. Dr. Harris was hier.

408. Maar Dr. Harris is nu niet hier?—Neen, maar dat was mijne positie destijds.

409. Ik heb u aan de hand gegeven toen gij de eerste maal ondervraagd werdt, dat gij de juistheid der telegrammen die u voorgelezen waren, moest kontroleeren. Hebt gij dat gedaan?—Neen. Ik kon geen Groenboek krijgen.

Den heer
J. A. Stevens
—
4 Juni, 1896.

410. Wilt gij het Comité de verzekering geven dat gij voor uwe Compagnie, zult zorgen dat de juistheid der telegrammen waaromtrent gij ondervraagd zijt, gekontroleerd zal worden?—Ja, als ik ze heb.

411. Gij zult op u nemen als de eenige vertegenwoordiger der Compagnie, wien wij deze vraag kunnen doen, dat als gij een onjuistheid ontdekt, gij het aan het Comité door zijn klerk zult mededeelen?—Ja.

412. Zendt gij kabelgrammen aan Dr. Harris?—Ik geloof dat hij thans niet in Engeland is. Ik heb eenigen tijdlang niet aan hem getelegrafeerd.

413. Gij zijt in communicatie met uwe Compagnie in Engeland?—Ja.

414. Als gij het ongeriefelijk vindt in de geïsoleerde positie waarin gij verkeert, zou het u mogelijk zijn aan hen te telegrafeeren en het verlangen uittespreken dat Dr. Harris hier tegenwoordig moest zijn. Hebt gij zoo iets getelegrafeerd?—Neen, maar als gij het verzoekt, zal ik het doen.

415. Ik wil in naam van het Comité erop wijzen dat dit onderzoek eenigen tijd zal duren, zoodat als uwe Compagnie begeert dat die meer volledige informatie die Dr. Harris alléén geven kan, voor het Comité gelegd wordt, het wenschelijk zou zijn dit speciaal aan uwe Compagnie te telegrafeeren?—Ja.

416. Daar gij vele belangrijke vragen niet kunt beantwoorden, waarop Dr. Harris zou kunnen antwoorden?—Ja, zeker.

417. *De heer Merriman.*]—Ik vind een telegram gedateerd 7 December, van Charter, Kaapstad. Wie is "Charter"?—De Britsch Zuid Afrika Compagnie.

418. Het is een telegram aan Kol. Rhodes, dat aldus luidt: "C. J. Rhodes zegt, zend documenten hierheen, zoodat de procureurs van de B. Z. A. Compagnie zich kunnen overtuigen van de juistheid, waarna gij trekken kunt voor het bedrag; zend tegelijkertijd lijst van aan-

Den heer *J. A. Stevens.* deelhouders," welke documenten zijn bedoeld?—De documenten daarin bedoeld hebben betrekking op de Secheleland concessies. Mag ik u de documenten voorleggen ten einde u daaromtrent te overtuigen. (Documenten vertoond.)

419. En op 27 December, telegrafeerde Harris aan Jameson, Pitsani: "Ten opzichte van Secheleland Concessie aandeelhouders vergadering uitgesteld tot 6 Januari, intuschen is er een circulaire publiek gemaakt en het gevoelen van alle belanghebbenden zal dan vernomen worden en dan zal men beslissen wat te doen. Charles Leonard komt hier morgen ochtend aan, wij moeten geduldig wachten en ons best doen, maar ik begin intezien dat onze aandeelhouders in Matabeleland concessie, zeer verschillend waren van die in de Secheleland zaak."

420. *De heer Schreiner.*] Leidt gij daaruit niet af dat de verwijzing naar de Secheleland concessie in dat telegram oogverblindend was?—Dat kan ik niet zeggen. Daarop behoort Dr. Harris te antwoorden.

421. Maar het is door u ondertekend?—Het is alleen door mij gefrankeerd.

422. Gij wilt de beteekenis ervan niet bepraten?—Ik kan geen discussie houden over de beteekenis van een telegram dat ik niet begrijp.

423. Zijn de documenten die gij vertoont al de documenten die gij bezit ten opzichte van de Secheleland concessie?—Neen, er is ook correspondentie, die ik voorleg.

424. Er is geen andere Secheleland concessie voor zoover gij weet?—Neen.

425. *De heer Merriman.*] Op 23 November hebt gij aan Majoor White te Mafeking den volgenden brief geschreven: "Waarde heer, uw agent heeft aan den heer Stewart, onzen vertegenwoordiger te Mafeking, 3 lichte draagbare maxim kanonnen met tuigen en toebehooren compleet gezonden; ook 125 kisten bevattende 250,000 speciale patronen voor deze kanonnen. Wilt gij zoo goed zijn deze verzending van den heer Stewart te verkrijgen en te bewaren totdat Dr. Jameson aankomt. Ik geloof dat de kisten geadresseerd zijn naar Bulawayo. Geef aan den heer Stewart de noodige instructies." Herinnert gij u dien brief geschreven te hebben?—Ja.

426. Later, op den 26sten, hebt gij aan Stewart getelegrafeerd de maxims naar Gardner Williams te zenden?—Is dat een telegram van mij.

Den heer
J. A. Stevens.
—
4 Juni, 1896

427. Neen, het is een endossement op den brief?—Ik geloof dat ik daarvan uitleg kan geven. Ik had instructies die verzending op te zenden en ik moet later instructies gekregen hebben om haar terug te zenden naar Gardner Williams, en ik deed dat.

428. Wie heeft u instructies gegeven om ze naar Williams te zenden op 26 Nov.?—Dr. Jameson.

429. Gardner Williams is niet een ambtenaar in uwe Compagnie?—Neen.

430. Gij weet dus niet wat van de maxims geworden is?—Neen.

431. Zijt gij bekend met de waarde van maxims?—Van 4 tot 5 honderd pond.

432. Hoe brengt gij in uwe boeken in rekening goederen ter waarde van £1,500 die in het land rondgezonden worden aan personen die niet ambtenaren in uwe Compagnie zijn?—[Geen antwoord.]

433. Gij zegt dat Gardner Williams niet een ambtenaar was in uw Compagnie?—Wij hadden altijd goederen in hunne pakhuizen.

434. Is het iets gewoons dat gij goederen terug brengt om ze te Kimberley in pakhuizen te plaatsen, als zij reeds verzonden waren naar Mafeking?—Voorzeker.

435. Waar zijn die Maxims nu?—Ik weet het niet.

436. Gij bekommert u niet over zulk een kleinigheid, van slechts £1,500 waarde?—Ik weet er niet van.

437. Gij weet niet waar zij nu zijn, ofschoon zij thans zeer te pas zouden komen in het Noorden?—Ik gehoorzaamde instructies.

438. En toen hebt gij niet meer over de zaak nagedacht?—Neen.

439. Hebt gij in den laatsten tijd Maxims gekocht?—Ik wil u doen verstaan dat wapenen en ammunitie niets te maken hebben met dit kantoor.

440. Maar gij hebt orders daaromtrent gegeven?—Ik schreef volgens instructies van Dr. Jameson.

441. Hebt gij den eersten brief van den 23sten volgens instructies van Dr. Jameson geschreven?—Ja.

Den heer
J. A. Stevens. 442. Hebt gij in den laatsten tijd Maxims gekocht voor
 het Noorden?—Ja.

4 Juni, 1896. 443. Hebt gij niet eraan gedacht dat die drie Maxims
 in de pakhuizen van Gardner Williams u zeer van pas
 zouden komen in het Noorden?—Wij hebben niet——

444. Die drie Maxims waren in de pakhuizen van
 Gardner Williams, ik veronderstel dat zij nog daar zijn?—
 Ik weet het niet. Ik wil u doen verstaan dat ik al de
 ammunitie onder beheer van Dr. Jameson geplaatst heb.

445. Maar Dr. Jameson is nu verdwenen. Hebt gij
 niet eraan gedacht dat die drie Maxims bij De Beer's
 waren?—Wij hadden reeds goederen opgezonden van De
 Beers.

446. Heb gij die 3 Maxims gezonden?—Ik weet niet
 of wij die gezonden hebben. Wij hebben vele goederen
 verzonden.

447. Het is moeite waard over goederen £1,500 waard
 te denken. Wilt gij onderzoek doen of zij nog in de pak-
 huizen van De Beer's zijn en indien zij er zijn, waarom zij
 niet opgezonden zijn?—Ja.

448. *De heer Schreiner.*] Kunt gij zeggen of gij de
 ambtenaar waart van de Chartered Company die instructies
 gaf aan Williams om zekere kisten rifles en ammunitie naar
 Johannesburg te zenden?—Ik heb nooit instructies aan
 Gardner Williams gegeven.

449. Weet gij of zulk een order door uwe Compagnie
 gegeven is?—Geene hoegenaamd.

450. Hebt gij de correspondentie en telegramboeken van
 de Compagnie doorgezien om te ontdekken of zulk een
 order gegeven was?—Ik ben er zeker van dat de Compagnie
 nooit zulk een order gegeven heeft.

451. De order moet dan gegeven zijn zonder in de
 boeken der Compagnie te zijn aangeteekend?—Zeker.

452. Weet gij heden wie die order gegeven heeft?—
 Neen.

453. Gij weet dat de heer Williams, wiens zaak nu
 afgelopen is, gezegd heeft dat hij liever niet den naam
 zou noemen van den ambtenaar van de Chartered Company
 die hem instructies gaf zeker rifles en ammunitie naar
 Johannesburg te zenden?—Ja.

454.—Weet gij wie de ambtenaar was?—Neen.

455.—Gij waart het niet?—Neen. Ik heb het niet gedaan.

Den heer
J. A. Stevens.
4 Juni, 1896.

456. *De heer Fuller.*] In een brief van Kapt. Spreckley aan u op 23 Maart, zegt hij: “De telegrammen die ik van Dr. Harris ontvangen heb waren de volgende. (De datum is zoo onduidelijk dat ik het niet lezen kan): “Harris aan Spreckley, Buluwayo. De heer Rhodes verzoekt u mee te deelen dat gij in geen geval de Rhodesia Ruiters moet wegzenden.” Het tweede telegram, dat, geloof ik, den volgenden dag kwam was, zoover ik mij herinneren kan, als volgt: De heer Rhodes kan couranten berichten niet gelooven dat gij de Rhodesia Ruiters wegzendt, en herhaalt zijne instructies van gisteren.” Weet gij of zulke telegrammen verzonden zijn?—Ja, zij werden gezonden.

457. Weet gij of dit na of op den Maandag was wanneer wij gesproken hebben?—Ik zal onderzoek daarnaar doen.

458. *De heer Innes.*] Gij hebt het telegram dat van Dr. Jameson kwam, naar den heer Harris genomen op den Zondag morgen. Wat zeide Dr. Harris bij uwe aankomst?—Ik herinner het mij niet; hij zeide alleen dat hij het naar Rhodes zou nemen.

459. Was hij opgewonden of verontrust?—Hij zag er niet zeer vroolijk uit.

460. Gij hebt ons gezegd wat dat telegram bevatte. Bevatte het iets omtrent het Protectoraat?—Neen; ik geloof van neen.

461. Bevatte het iets omtrent het Koloniaal Kantoor of omtrent een opstand in het Protectoraat?—Neen; ik geloof van neen.

462. Was er een telegram ontvangen vóór dat hetwelk hierover handelde?—Het is mogelijk.

463. Wilt gij hiernaar onderzoek doen?—Het is niet door mij gegaan maar er moet een geweest zijn, daar er daarnaar verwezen wordt.

464. Gij zegt dat gij het telegram op den Zondag avond niet hebt kunnen afzenden. Welke pogingen werden er op Maandag gedaan om het te verzenden?—Er was geen gelegenheid.

Den heer
J. A. Stever.
 4 Juni, 1896.

465. Welke pogingen zijn door u of door een ander ambtenaar der Compagnie aangewend?—Ik ben er niet geheel zeker van, maar ik geloof dat het weer naar het telegraaf kantoor genomen werd.

466. Gij hadt het telegram Zondag avond?—Ja.

467. Aan wien hebt gij het op den Maandag gegeven?—Ik moet op Maandag morgen weer ermee gegaan zijn naar het telegraaf kantoor.

468. Zijn de Mafeking en Kaapstadsche kantoren niet gewoonlijk Zondag avond open?—Ja, zij behoorden open te zijn.

469. Gij zijt naar het telegraaf kantoor gegaan, maar Mafeking was onbereikbaar?—Ja.

470. Kimberley ook?—Ja naar Kimberley werd dien avond getelegrafeerd.

471. Wist gij dien Zondag avond dat de communicatie verbroken was tusschen Kimberley en Mafeking?—Neen, ik wist dat dien Zondag avond niet. Ik wist niet dat de draad afgesneden was.

472. Hebt gij het telegram Maandag morgen behouden?—Ik geloof dat ik het naar het kantoor moet hebben genomen, maar de telegrafisten zeiden dat het niets baatte, zij konden Mafeking niet bereiken.

473. Hebt gij den geheelen Maandag navraag gedaan?—Ik ben er volkomen zeker van dat sedert ik het telegram ontving, ik nooit opgehouden heb te trachten het verzonden te krijgen tot het laatste oogenblik.

474. Wat bedoelt gij met het laatste oogenblik?—Toen wij hoorden dat Jameson ingetrokken was Wij zijn nooit verder gekomen.

475. Gij hebt dus geen telegram konden verzenden op dien geheelen Maandag?—Neen.

476. Wist Dr. Harris dat?—Hij moet dat geweten hebben, ik herinner mij niet volkomen omtrent den Maandag, maar ik ben geheel zeker van Zondag.

477. Wat is er geworden van het telegram dat gij Zondag hadt willen afzenden?—Het is op het kantoor.

478. Maar op den Maandag hebt gij het weggelegd?—Ik geloof van ja.

479. Op bevel van iemand, of hebt gij de verantwoordelijkheid op u genomen?—Ik kan het mij niet herinneren. Als ik mag nadenken over wat ik gedaan heb, ben ik geheel zeker ervan dat ik het op Zondag trachtte afte-zenden, maar omtrent den Maandag ben ik niet zeker.

Den heer
J. A. Stevens.
4 Juni, 1896.

480. Maar het is zeker dat de communicatie hersteld werd op Maandag; gij wist niet, volgens hetgeen gij zegt, dat Jameson ingetrokken was vóór Dinsdag, zoodat gij het telegram hadt kunnen verzenden op dien Maandag? Waarom hebt gij dat niet gedaan?—Ik rapporteerde alles aan Dr. Harris.

481. Wist gij te eenigertijd op dien Maandag dat de communicatie met Mafeking hersteld was?—Ik weet het niet.

482. Gij kunt dan niet dikwijls dien Maandag morgen bij den telegraafkantoor geweest zijn?—Nee, ik vrees dat ik het niet was. Ik weet dat ik den geheelen Zondag getracht heb te telegrafeeren.

483. *De heer Fuller.*] Misschien kunt gij uw geheugen oprisschen omtrent dien Maandag?—Ik zou erover willen nadenken.

484. *De heer Schreiner.*] Ik zou gaarne zien, mijnheer Stevens, dat gij dit Comité het telegram bezorgt, waarop het volgende telegram een antwoord is: "27 Dec. Van Harris aan Jameson, Pitsani.—De heer Rhodes zegt wees niet verontrust over de 800 man die wij te Pitsani Maklucky hebben [is dat hetzelfde als Pitsani Pothlugo?—Ja, het was het kamp]; wij hebben het recht ze te hebben, gij weet dat wij de B. Z. A. Politie sorteeren om ze later te verdeelen en als men zoo dwaas is om te denken dat gij de Transvaal bedreigt, kunnen wij dat niet helpen. De B. Z. A. Politie te Mafeking zal de helft goedkooper zijn te Mafeking dan in Matabeleland en tegelijkertijd sterven de paarden niet, gelijk gij weet moeten wij een zekere B. Z. A. Politie macht op de been houden voor het land volgens overeenkomst met de Rijksregeering." Dit telegram is door u ondertekend ter frankeering. Wilt gij het telegram opzoeken van Jameson aan Harris of Rhodes of Charter waarop dit een antwoord was? Twee telegrammen werden op 26 Dec. verzonden. Het eene is

Den heer reeds gelezen omtrent de Secheleland Concessie. Gij
J. A. Stevens. kunt ons zeggen welk dezer telegrammen het eerst afge-
 4 Juni, 1896. zonden werd en welk het tweede, als gij met het telegram
 komt waarop dat van den 27sten een antwoord is. De
 heer Fuller heeft u een vraag gedaan omtrent Kapt.
 Spreckley's brief, ik zou gaarne willen weten, of gij het
 volgende telegram hebt afgezonden dat niet door u maar
 door Harris ondertekend is, aan Napier, Spreckley en
 vrienden, Johannesburg, waarschijnlijk bij vergissing in
 plaats van Bulawayo, op 2 Jan. : "Laatste nieuws 2.40
 van daag is dat er een hevig gevecht plaats vindt buiten
 de stad, Jameson dringt gestadig voorwa rts. Dit is het
 laatste nieuws dezen namiddag en is waar, ik zal uw bood-
 schap doen maar handel volgens orders van den heer R.
 Eerste gevecht had gisteren plaats 40 mijlen van Krugers-
 dorp. Houd mijne telegrammen uit de couranten." Dit
 werd bij vergissing naar Johannesburg gezonden en kwam
 zoo in het Groenboek. Ik verzoek u eerst dat telegram te
 controleeren en de formeele vraag te beantwoorden of gij
 weet dat dat telegram verzonden werd?—Ik herinner het
 mij niet.

285. Dit telegram is u waarschijnlijk niet voorgelegd?—
 Neen.

486. Gij hebt het niet afgezonden?—In den regel zond
 ik ze af, want gij zult zien dat ik de meesten ondertekend
 heb.

487. Hebt gij in verband hiermee, een telegram op den
 1sten of 2den Jan. afgezonden, de order dat de Rhodesia
 Ruitery moest optrekken, herroepende?—Ja.

488. Ik weet niet of het onder de documenten is die gij
 moet inleveren. Ik wil den datum weten van het telegram
 dat gij afgezonden hebt, ten einde den datum en den tijd
 waarop het afgezonden werd te bepalen?—(Geen ant-
 woord.)

489. *De heer Merriman.*] Hebt gij de kabelgrammen
 door Dr. Harris gezonden uit Engeland gedurende den tijd
 waarin hij onderhandelde omtrent het overnemen van het
 Protectoraat?—Neen.

490. Wilt gij ze brengen?—(Geen antwoord.)

491. *De heer Jones.*] Toen gij het telegram ontvingt dat gij uit uw geheugen meegedeeld hebt, op 29 Dec., van Dr. Jameson, dacht gij dat het van eenig belang was?—Ik beschouwde het van groot belang en ging terstond ermee naar buiten. Den heer .
J. A. Stevens.
4 Juni, 1896.

492. Zijt gij opgewonden erover geraakt?—Ik snelde dadelijk ermee weg. Ik had nooit van zoo iets gedroomd.

493. Wat hebt gij uit dit telegram opgemerkt?—Ik geloof dat het telegram was “tenzij ik iets hoor dat het belet, ga ik voort.” Ik gunde mij den tijd niet het op een afzonderlijk stuk papier te vertalen, maar schreef de woorden op den telegram vorm zelf.

494. Wat hebt gij verstaan met de uitdrukking “ga ik voort”?—Dat hij over de grenzen zou gaan.

495. Hoe wist gij dat?—Dat was de eenige gevolgtrekking die ik kon maken.

496. Over welke grenzen zou hij gaan?—(Geen antwoord.)

497. Die van de Transvaal?—Ik heb niet gezegd “over de grenzen gaan.” Hij zeide “Ik ga voor uit.”

498. Hij kon naar Bulawayo teruggekeerd zijn?—Hij kon dat gedaan hebben.

499. Maar gij zegt dat gij nooit het minste idee hadt dat een vijandelijke beweging tegen de Transvaal bedoeld werd?—Ik had zulk een idee niet.

500. Waarom waart gij dan opgewonden?—(Geen antwoord.)

501. Want er was niets in het telegram dat aanduidde dat hij de Transvaal zou intrekken. Ik wil dat gij uw getuigenis nu in overeenstemming moet brengen met wat gij bij de vorige gelegenheid gezegd hebt?—Ik ben er volkomen zeker van dat ik nooit gedroomd heb dat hij over de grenzen zou gaan.

502. Waarom hebt gij dan uit het telegram opgemaakt dat hij dat ging doen?—Als gij het telegram leest zult gij zien dat het een eigenaardig telegram was en ik was opgewonden.

503. *De heer Schreiner.*] Gij zult dat telegram produceren, zoo niet uit uw kantoor dan uit het Telegraaf kantoor?—[Geen antwoord.]

- Den heer
J. A. Stevens.
—
4 Jani, 1896.
504. Kent gij Dr. Wolff?—Ja.
505. Hebt gij Dr. Wolff in de Kaapstad gezien na Dr. Jameson's inval?—Dr. Wolff was in de Kaapstad. Ik heb hem vóór den inval gezien. Ik kan niet zeggen of ik hem na den inval gezien heb.
506. Hebt gij Dr. Wolff na Dr. Jameson's inval gezien. Hij speelde een belangrijke rol erin, zoodat als gij hem gezien hadt, gij het u zeker zoudt herinneren?—Ja ik heb hem gezien.
507. Kunt gij ons zeggen wanneer hij van hier vertrokken is?—Ik kan den datum precies niet noemen. Hij liep in de stad rond voor hij vertrok.
508. Hij verliet Zuid Afrika dus over de Kaapstad?—Ik heb hem in St. George Straat gezien.
509. Waar logeerde hij?—Ik kan het u niet zeggen.
510. Weet gij met welk schip hij vertrokken is?—Ik kan het u niet zeggen.
511. Weet gij den datum?—Ik kan het u niet zeggen.
512. Wie maakte schikkingen voor zijn vertrek?—Ik zal u de waarheid zeggen, mijne heeren. Ik heb Dr. Wolff hier gezien. Hij verzocht mij zijn passage te nemen. Ik nam haar, maar ik kan niet zeggen in welk vaartuig of wanneer.
513. Hebt gij de passage in zijn eigen naam genomen?—Ik geloof van neen, maar ik heb hem gezien. Hij kwam mij vragen zijn passage te nemen. Ik nam haar. Het zal wel zeer verkeerd van mij geweest zijn, maar ik kende hem als een vriend van Dr. Jameson.
514. *De heer Merriman.*] Dat merkwaardig telegram van 13 December dat door u afgezonden werd dat de Londensche *Times* ook confidentieel gekabeld had, dat uitstel der vergadering hoogst onverstandig zou zijn, ik wensch te weten wie u dat telegram gedictieerd heeft?—Ik herinner het mij niet, gij hebt mij hieromtrent bij de vorige gelegenheid ondervraagd.
515. Wij willen u nogmaals erover ondervragen?—Ik kan van het telegram volstrekt geene opheldering geven.
516. Wie heeft het u gedictieerd?—Ik zou het niet zelf gezonden hebben.

517. Wie heeft u gezegd dat gij het moest zenden?— Den heer J. A. Stevens.
 Het is mogelijk dat het mij door den heer Rhodes gedicteerd is, maar ik wil dit niet met zekerheid zeggen. 4 Juni, 1896.

518. Het is een zeer merkwaardig telegram?—(Geen antwoord.)

519. *De heer Jones.*] Kon iemand anders het u gedicteerd hebben?—Vele personen dicteeren mij telegrammen, Dr. Harris, Dr. Jameson, iedereen.

520. *De heer Innes.*] Weet gij onder welke omstandigheden de heer Leonard van hier vertrokken is?—Volstrekt niet.

521. Weet gij van communicaties door den heer Leonard toen hij in de laatste week van December hier kwam?—Neen, van geene hoegenaamd. Ik hoop dat het Comité niet denkt dat ik de vragen omtrent Dr. Wolff trachtte te ontwijken, maar hij was de vriend van Dr. Jameson en daarom nam ik zijn passage.

Vrijdag, 5 Juni, 1896.

TEGENWOORDIG :

De PROCUREUR-GENERAAL (Voorzitter).

De heer Merriman,		De heer Jones,
„ Fuller,		„ Du Toit,
„ Innes,		„ Schreiner.

De heer J. A. Stevens verder ondervraagd.

522. *Voorzitter.*] Gij zijt nogmaals geroepen, in de eerste plaats, om zekere additioneele documenten te produceeren?—Ja, ik lever een kopie in van het telegram van Sprockley aan Dr. Harris, gedateerd 2 Januari. Den heer J. A. Stevens. 5 Juni, 1896.

523. Hebt gij een kopie van het telegram van Dr. Jameson gelastende dat de Rhodesia Ruitery vooruit gezonden moest worden?—Neen.

524. *De heer Schreiner.*] Weet gij wat de inhoud was van dat telegram?—Ik kon niet weten wat Dr. Jameson bevolen had.

- Den heer
J. A. Stevens.
5 Juni, 1896.
525. Gij hebt uw telegram boek hier?—Ja, ik ver toon het.
526. Ik zie dat gij een telegram gezonden hebt aan Rechter Vintcent op 30 December?—Ja.
527. Dat volgt op het telegram dat gij zegt dat gij op den 29sten hadt willen zenden?—Ja.
528. Welk telegram volgt op dat in uw boek van den 29sten?—Een van den 24sten.
529. Gij zegt dat het boek dat gij produceert een echt boek is bevattende de kopien van de telegrammen zoo als zij oorspronkelijk door u geschreven zijn?—Ja.
530. Gij produceert ook twee stukken papier de woorden bevattende van het cijfer telegram van den heer Rhodes aan Jameson in het Engelsch?—Ja.
531. In wiens handschrift is dat?—In mijne.
532. Wanneer hebt gij dat geschreven?—Natuurlijk op den Zondag.
533. Gij hebt dus het telegram niet in de cijfer taal verzonden?—O ja, het is in mijn handschrift.
534. Gij hebt het vertaald van een Engelsche kopie die gij nu niet bezit?—Juist.
535. Wanneer hebt gij het uit de cijfer taal vertaald?—Sta mij toe een opheldering te geven. Als ik een telegram in cijfer woorden verzend, is het de gemakkelijkste manier het telegram dubbel te vouwen de cijfer woorden aan den eenen kant te schrijven en de vertaling aan den anderen kant en dan de cijfer helft aftescheuren.
536. Maar ik spreek van het oorspronkelijke aan u overhandigd door Dr. Harris?—Dat zou aan Dr. Harris teruggegeven zijn.
537. Zoudt gij het telegram dat hij u overhandigde weer op een stuk papier overschrijven om het in cijfer taal te vertalen?—Ja.
538. Gij hebt het oorspronkelijk telegram door iemand laten opstellen?—Ja maar men kan niet op die manier vertalen, de manier die ik beschreven heb wordt altijd gevolgd. Elk kabelgram dat ik zend gaat op die wijze.
539. Waar is het cijfer gedeelte van deze stukken papier die gij inlevert?—Ik heb ze afgescheurd.
540. Waarom hebt gij ze afgescheurd en de rest ge-

houden?—Het is niet noodig de cijfer woorden te bewaren. Den heer
J. A. Stevens.

541. Kunt gij zeggen in wiens handschrift het oorspronkelijk telegram was dat u gegeven werd om te vertalen?—Neen, maar ik geloof dat het door Dr. Harris geschreven was. 5 Juni, 1896.

542. *De heer Fuller.*] Werd het u gedictieerd of overhandigd?—Ik weet niet of het door Dr. Harris gedictieerd werd van een boodschap die hij bracht dan of het zijn eigen boodschap was.

543. *De heer Schreiner.*] Dat was nadat Dr. Harris den heer Rhodes was gaan zien?—Ja.

544. *De heer Merriman.*] Waar is het oorspronkelijk telegram waarop dit een antwoord is?—Ik heb het oorspronkelijke niet van Jameson aan Harris maar als gij mij tijd geeft zal ik kabelen en nu de heer Rhodes binnen bereik is, zal ik ervoor telegrafeeren.

545. Maar gij kunt het uit het kantoor krijgen?—Ik kon het dan niet uit de cijfer taal vertalen.

546. *De heer Jones.*] Hebt gij niet een kopie van het cijfer?—Neen.

547. *De heer Schreiner.*] Ik wil uwe aandacht vestigen op vraag 106. Welke van de genoemde telegrammen waren u nieuw?—Ik heb het Groenboek niet gehad.

548. Maar vraag 106 heeft betrekking op de lijst van gepubliceerde telegrammen, die welke in de couranten gepubliceerd zijn. Hebt gij ze nog niet doorgezien?—Neen, maar als gij mij tijd wilt geven, zal ik volkomen eerlijk zijn en al de telegrammen doorzien.

549. Ten opzichte van vraag 189, hebt gij onderzoek gedaan of uw antwoord juist was?—Ik heb niets onder mijne papieren, niets hoegenaamd.

550. Hebt gij getelegrafeerd om dit te weten te komen?—Ik heb niet gekabeld maar ik zal het doen, als gij mij instructies geeft.

521. Wilt gij dat telegram en anderen waarover gij in twijfel verkeert, van het kantoor waaruit het afgezonden of waarin het ontvangen werd, halen?—Zeer goed.

552. Gij hebt ook gezegd dat gij onderzoek zoudt doen naar den datum waarop Dr. Harris uit Engeland terugge-

Den heer keerd is?—Het was 17 Dec. Ik was incorrect toen ik
 J. A. Stevens. zeide dat het den tienden was.

5 Juni, 1896. 553. Het telegram dus van den 13den omtrent de
 Londensche *Times* dat gij dacht dat van Dr. Harris was,
 is door u opgesteld?—Ja.

554. Volgens instructies direct van den heer Rhodes?—
 Ik wil niet zeggen direct van den heer Rhodes, maar ik
 zou het niet afgezonden hebben zonder instructies.

555. En van wien zoudt gij instructies krijgen, zoo
 niet van den heer Rhodes?—Ik geloof niet dat ik instruc-
 ties van iemand kon gekregen hebben, tenzij per brief.

556. Gij zoudt niet zulk een telegram uit uw eigen
 opstellen?—Neen.

557. Weet gij niets van wat de Londensche *Times*
 gekabeld had?—O Neen.

558. Hebt gij zooals ik u gisteren aanraadde, aan Dr.
 Harris of aan de Compagnie getelegrafeerd dat het zeer
 wenschelijk is dat Dr. Harris voor het Comité moet
 verschijnen?—Ja.

559. Hebt gij antwoord ontvangen?—Ik heb antwoord
 ontvangen dat Dr. Harris afwezig is en dat zij hem niet
 kunnen bereiken ten opzichte van de drafts.

560. Niet alleen ten opzichte van de drafts, maar laat
 de Compagnie verstaan dat het zeer noodzakelijk is dat
 vele vragen aan Dr. Harris gedaan moeten worden omtrent
 zaken die plaats hadden toen hij hier als Secretaris was?—
 Ik heb zulk een kabelgram gezonden.

561. Wij willen dat gij verstaat dat als gij tijding mee
 te deelen hebt daaromtrent of omtrent iets anders, het
 voor het Comité gelegd zal worden hetzij het Comité zit of
 niet als gij het aan den Voorzitter mededeelt?—Zeker.

562. Wanneer hebt gij den brief van Charles Leonard
 in druk gezien?—In het begin van Januari.

563. Waarin was hij gedrukt?—In de couranten.

564. Toen hij in de couranten verscheen, was dat de
 eerste maal dat gij hem gedrukt gezien hebt?—Wat ik bij
 de vorige gelegenheid zeide was volkomen juist, dat ik
 niets te doen had gehad met de "Type" kopie van den
 brief. Ik blijf daarbij.

565. Gij hebt geen "type" kopie ervan gemaakt?— Den heer
J. A. Stevens.
Neen, ik kan niet "typen."

566. Weet gij van iemand in uw kantoor die waar- 5 Juni, 1896.
schijnlijk een "type" kopie van den brief kan hebben
gemaakt?—Wij hebben twee "type" schrijvers.

567. Wilt gij hunne namen noemen?—H. Palk en J.
Secull; wij hebben verscheidene dames "type" schrijvers
maar zij zouden er niets mee te doen gehad hebben.

568. *De heer Innes.*] Waren de heeren in het kantoor
in Dec. 11.?—Slechts een hunner is nu hier, de heer Palk.

569. En waar is de ander? Hij is in Engeland.

570. Wanneer vertrok hij?—Kort na Dr. Harris.

571. Had hij verlof?—Ja.

572. *De heer Schreiner.*] Was hij de confidentieele
"type" schrijver van Dr. Harris?—Ja.

573. En hij is weg met Dr. Harris?—Ja.

574. Wilt gij bij uw kabelgram voegen dat de heer
Secull van nut zal zijn als de Compagnie hem zenden wil?
—Ja.

575. *De heer Jones.*] Over welk tijdperk loopen de tele-
grammen in het telegram boek vóór u?—Van 13 Dec.
tot 21 Jan.

576. Bevat het niet een kopie van een telegram van 13
Dec.: "Dr. Jameson telegrafeert in de krachtigste be-
woordingen de vergaderingen van aandeelhouders uit te
stellen" enz.?—Neen.

577. Wat is de datum van het eerste telegram in dat
boek?—13 Dec.

578. Zijn er geen vroegere boeken?—Ja maar dat
telegram is er niet in.

579. Is het telegram waarvan ik spreek in een boek dat
gij aan Dr. Harris overhandigd hebt?—Ja.

580. *De heer Merriman.*] Waar zijn de kabelgrammen
van Dr. Harris terwijl hij in Engeland is? Wij willen
de kabelgrammen gezonden door Dr. Harris toen hij
onderhandelde omtrent de overdracht van het stuk land
op de Transvaalsche grenzen?—Aan wien zouden zij
geadresseerd zijn?

581. Aan de Compagnie, veronderstel ik?—Ik heb al
de kabelboeken van de Compagnie.